

Izhaja vsak petek popoldne. Velja za celo leto 10 lir; za pol leta 5 lir; za tri mesece 2 liri in 60 stot. Posamezna številka 20 stot. — Uredništvo in uprava Trst, via delle Zudecche številka 3. Telefon 49-50. — Dopisi naj se pošiljajo na uredništvo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone 80 mm. Finančni oglasi po 1 liru; smrtnice, zahvale, poslanice in vabila 80 stot. Oglasi trgovcev in obrtnikov po 60 stot. Plača se naprej. Oglašje sprejema ins. oddelek „Dela“.

DELO

Sami pravite, da ste pametni, pa prenašate, če vas kdo usužnjuje, prenašate, če vas kdo objeda, prenašate, ako vam kdo jemlje, kar ste pridelali, prenašate, ako vas kdo v lice bije. In na vse to pravite, da ste pametni in da niste slabotni. Sv. Pavel.

V Trstu, dne 11. junija 1920

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE V JULIJSKI BENEČIJI

Leto I. - Štev. 17.

K. Radek:

Evencija socializma od znanosti do akcije

Zrelost kapitalizma in socialistične revolucije.

Prvo vprašanje o socialistični revoluciji, ki si ga tavi delavstvo je: kdaj bo neki prišla revolucija? Ker je marxizem pokazal delavstvu, da je zmaga socializma odvisna od razvoja produktivnih sil, so si omislili marxisti radi tega nedoločeni pojem, da bo namreč lazocialistična revolucija mogoča le tedaj, kadar bo prevzel kapitalizem vse gospodarstvo naroda in kadar bo narod razdeljen skoro popolnoma v malo skupino kapitalistov na eni, in v pretežno večino proletarcev na drugi strani. Oni, ki so sistematično falzificirali komunizem, reformisti, so celo izjavili, da socializem ne more zmagati v Evropi dokler ne podjarmi kapitalizem celega sveta. Kakor je znano, so hoteli oni s tem opravčevati potrebo, da se podpira od strani delavskega razreda kapitalistično kolonialno politiko. Vsa argumentacija lazsocialističnih strank na Ruskem, ki so se v času revolucije bojevale na strani meščanstva in ki se bojijo se-laj po revoluciji v vrstah protirevolucije, obstoji baš v trditvi, da je socializem v Rusiji nemogoč, ker ne tvori proletarijat večine ruskega naroda.

Ta argumentacija je našla v Evropi odmev med vsemi omni, ki so iz marxizma napravili golo mehanično kalkulacijo. Da se pokaže absurdnost take argumentacije, naj služi dejstvo, da so v Nemčiji, v tej ekonomično najbolj razviti evropski državi, ugledni znanstveniki, kot n. pr. Henrik Cunow menja, da ni zrela niti Nemčija za socializem. Jasno je, da se ne gre v tem oprekkanju za večjo ali manjšo razliko številč v razmerju proletarijata proti neproletarskemu prebivalstvu, temveč za popolnoma nejasno naznanje o prehodu iz kapitalizma v socializem.

S svojo teorijo o zrelosti kapitalizma bi hotel E. Cunow dokazovati, da mora izvršiti kapitalizem tudi delo socializma, ki naj bi se uresničilo le tedaj, ko bi bilo že vse pripravljeno pri pogrnjeni mizi. Pri trditvi, da ni Nemčija zrela za socializem, se naslanja Cunow na argumentacijo, da mora kapitalistična država prevzeti v svoje roke vse industrijo, predno bi se je polastil proletarijat, kadar stopi na krmilo države. Zakaj pa ne bi smel prevzeti proletarijat naravnost vsu trustizirano in kartelizirano industrijo v svoje roke? Po Cunowu tezi bi zmagal proletarijat šele tedaj, ko bi se kapitalizem razvil do one točke, ki jo je prav lepo karakteriziral Bernard Shaw. To je, da bi katerikoli kapitalist, degeneriran do nivo-a opice in brez možgan, pritiskal enostavno na gumb in s tem povzročil gibanje celih milijonov delavcev-sužnjev in bi bilo proletarijat: potem prav lahko, da zapodi od centralnega aparata opico-kapitalista brez možgan, ter mu razčije lobanjo. Pri tem pa bi moral proletarijat sam plačati zelo drago to olajšavo svojega dela in sicer z vsem trpljenjem, ki bi si ga povzročil s tem, da bi hladnokrvno opazoval in gledal, kako uničuje kapitalizem kar mehaničnim potom in sistematično cele milijone sužnjev. Resnici na ljubo naj bo povedano, da je pojem mehaničnega prehoda kapitalističnega sistema v socializem v protislovju z dejstvi in pojmi, ki nam jih tudi zgodovina. Ravnotako je v protislovju z vsakim logičnim pojmovanjem o možnosti kapitalističnega razvoja. Tudi prošle gospodarske uredbe niso izginile edinele tedaj, ko so jim nove uredbe odvzele vsako podlago, marveč šele tedaj, ko so bile one odveč, in jih ni mogel novo nastajajoči red več trpeti.

Kapitalistični red prične prehajati v socialistični tedaj, ko povzroča kapitalistična družba ljudstvu takšno trpljenje, da jih to ne more več prenašati in se upre proti kapitalistični nadvladi. — tedaj torej, ko ne morejo mase več prenašati kapitalističnega gospodarstva. Kadar pride vs razvoj kapitalizma v eni državi do one stopnje, na kateri se že nahajajo najhujšnje panoge industrije, kredita in trgovine koncentrirane v rokah kapitalističnih skupin, tedaj bo zamoget proletarijat, nahajajoči se v ustaji, prevzeti v svoje roke industrijo, trgovino in kredit. Te panoge bodo morale brez nadaljnega preiti v roke zmagovite delavskega razreda. Dolžnost proletarijata je, da skuša to izvršiti. V oni meri, v kateri je v gotovi državi gospodarstvo razvilo in razširjeno, bo preoblikoval proletarijat to gospodarstvo v večjem ali manjšem obsegu, direktno v svojem lastnem interesu. Ali pa se bo moral začasno omejiti na samo socializacijo že koncentriranih panog gospodarstva, medtem ko bo zamoget privedel k socializmu druge panoge, kakor n. pr. poljedelstvo polagoma in sicer radi odvisnosti tega od se socializiranih središč industrije, kakor tudi radi odvisnosti poljedelstva od mesta.

Tako je na Ruskem. Proletarijat tvori na Ruskem nedvomno manjšino prebivalstva, toda ruska industrija železa, premogovniki, petrolejski vrelci, železnice in telegrafi, so koncentrirani v malih rokah. Vse te panoge vodi majhno število bank in te vsiljujejo svojo gospodarsko vojno vsej agrarni državi. Nevzdržljivi položaj, ki ga je porodil kapitalizem s svetovno vojno, je dal masam sunek, da so se dvignile in šle v boj proti kapitalistični carski državi. S pomočjo kmetov, ki jih je moril kapitalizem tekem treh dolgih let, se je delavstvu posrečilo polastiti se države.

Oni, ki hočejo vzdrževati tezo o mehaničnem prehodu kapitalističnega gospodarstva v socializem, smatrajoč, da je udejevitve socializma možna le tedaj, kadar je proletariziranih deset desetlet prebivalstva, so skušali delavstvo prepričati, da je socializem nemogoč, ter pripravljali temu delavstvu naj se povrne v kapitalizem. To je bil predlog menjševikov.

Delavci pa se niso mogli več povrniti v kapitalizem, ne da bi se oni sami in cela država pogreznila v največjo revščino. Ako bi prišli kapitalisti zopet na krmilo, bi položili delavstvo vse vojne stroške, bi prisilili delati delavstvo 12 ur na dan, da izžejjo iz njih sredstva v svrhu plačila dolga, kakor tudi sredstva za nova oboroževanja. Kapitalisti ne bi prepričali gospodarskega poloma, temveč bi zvrnili posledice tega na delavce. Komunistično gospodarstvo je uporabljalo vse proizvodjalnih sil po dočlenem načrtu in v prid ljudskih razredov. Baš radi tega, ker je država grozno trpela vsled vojne, je komunizem edina pot, po kateri se delavci rešijo iz stiske in pomanjkanja, v katerem se nahajajo kapitalistični družbi. Odreči se od samega začetka uporabi in organizaciji tega gospodarstva v svoj

(Dalje.)

Dogodbi v Albaniji

Valona obkoljena.

Ze delj časa sem se odigravajo v Albaniji dogodki, ki ogrožajo položaj tam se nahajajoče italijanske zsedbene vojske. V Albaniji je vse polno ustašev, ki se že bore in ki se hočejo boriti proti Italiji. Seveda — in to je treba odkrito priznati — nima to gibanje v Albaniji nobenega resnega štrmljenja. Neovmno se tepejo Albanci tudi sedaj, kakor vedno, za interese, ki niso njihovi. Ze dolgo časa sem je Albanija pozorišče krvavih bojev, ki jih dirigira diplomacija evropskih velvisti. Bili so časi, ko so bili albanski ustaši v službi Turčije, potem v službi Srbije, kasneje v službi Italije in to gre naprej. Narod se tepe, ne da bi vedel zakaj. Morda je sedaj drugače. Ni mogoče tega netančno vedeti, ker so poročila in vesti o tamšnjih dogodkih precej skromna in nejasna.

Pri vsem je pa očitno dejstvo, da ni več ona Italija, ki si misli, da ima tam svoje posebne pravice in svoje posebno kulturno mislo, tako priljubljena, kakor se je včasih zdelo in da ima skoro vse ljudstvo proti sebi. Kdo je to povzročil ne vemo, resnica izgleda danes tako.

Albanski ustaši so sedaj obkolili Valono in v mnogih delih nesrečne dežele se že vrše prave prave voje prave praske med ustaši in italijansko vojsko. Ustaši so obkolili že več karabinjerskih postaj in polovili možstvo.

Italijanski vojski pa nimajo nobenega veselja boriti se v tuji deželi, za interese, ki jih ne poznajo. Poleg tega je tudi italijansko delavstvo sklenilo, da ne bo pustilo odpluti parnikov, ki bi hoteli prenašati vojske v Albanijo.

Italijansko ljudstvo je skrajno sito vsake vojne. Zahteva zato, naj Italija zapusti Libio in Albanijo. Kako se bodo končali dogodki v Albaniji, ni mogoče danes vedeti. Zanimivo je pa vendarle, kako lep red vlada danes na svetu.

Mednarodni delavski bojkot Horthyevi Ogrski

Horthyeva reakcija na Ogrskem se nadaljuje. Vsak dan prihajajo v svet nove vesti o novih zločinih ogrske bele garde nad tamšnjim proletarijatom. Kakor, da niso bile dovolj vislice, ki jih je »krščanski režim« posejal po celi deželi, nesrečne ogrske ljudstva, je začela reakcija izganjati vse, kar se ne mara slepo udati plemeniti zločincem. Na tisoče je bilo že dipakov izgnanih in delavstvo je pričelo že samostojno zapuščati deželo pred bojaznijo Horthyjeve sistema.

Toda Ogrska ni osamljena. S sedanjo ogrsko reakcijo simpatizira ves buržuazni svet.

In kakor je buržuazija med seboj solidarna, mora biti solidaren tudi proletarijat. Kakor podpira bur-

žuazija ogrske magnate, mora podpirati evropski zavedni proletarijat ogrsko delavstvo.

Internacionala strokovnih organizacij je radi tega sklenila izvršiti mednarodni delavski bojkot ogrske reakcije. Temu pozivu se je takoj odzvala splošna delavska zveza v Italiji in socialistična stranka v Italiji. V to svrhu se bodo vršili v nedeljo, 13. t. m. po vsej Italiji shodi, na katerih se bo govorilo o tem bojkotu. Delavstvo mora izvršiti ta bojkot popolnoma in energično. Seveda bodo pri tem trpeli deloma tudi delavski interesi. Toda ne da se pomagati. Ogrsko ljudstvo mora dobiti še samo v sebi dovolj energije in poguma, da se dvigne zoper svojo reakcijo in očedi tako svet pred nevarnostjo, da se ne bi ta reakcija širila po drugih delih sveta.

V Ogrsko, toliko časa, dokler bo vlada tam sedanja reakcionarna vlada, ne smejo več iti zeleznice, ne sme iti več tla ničesar. Mednarodni proletarijat mora pokazati svojo moč in svojo silo s tem, da izvede ta bojkot do skrajnosti.

Ogrska reakcija se je že prestrašila sklepa internacionalne strokovnih organizacij. Ze delajo na to, da bi prepričali bojkot in vlada sama je imela namen podati demisije. Ni jih podala, ker upa še vedno, da proletarijat ne bo izvršil svoje grožnje. Toda proletarijat bo svojo grožnjo izvršil, ker je to njegova dolžnost, ker jo mora izvršiti.

Bojkot mora trati toliko časa, dokler ne bo nehal na Ogrskem sedanji Horthyjev reakcionarni in zločinski sistem.

Akcija v Italiji se bo izvršila dogovorno s skupnino socialistične stranke. O načinu, po katerem se bo bojkot vršil, bodo poročili, ko bodo organizacije to natančno sklenile. Splošna stavka v Tridentu.

Rusko-poljska vojna.

Pravzaprav ne vemo čemu se nadaljuje imenovati rusko-poljska vojna. Vojna ni med Rusijo in Poljsko. Vojna je med proletarijatom in buržuazijo, med komunizmom in kapitalizmom. In to kar se vrši ob rusko-poljski meji, je le en del velike bitke, ki jo bje že dlje časa proletarijat proti kapitalizmu.

Vesti, ki prihajajo o tej vojni, so, nekaj časa sem, precej skromne. Imamo svo pravico si misliti, da pač radi tega, ker jih Poljaki dobivajo kakor so vredni. Ako bi slo Poljaki dobro, bi sami in z njimi vse meščansko časopisje raztrobentali v svet vsako se najmanjšo zmago. Ako molče, je znamenje, da so tepeni.

In res naznanja zadnji brezlični brzojav iz Moskve, da se vrše na Poljskem huči boji in da prodirajo boljševiki dalje. Skromno in mizro poročilo kakor so skromna vsa poročila, ki jih pošiljajo v svet boljševiki. Toda v skromnosti se je vedno skrivala resnica. Rdeče zete napredujejo. Da je to resnica je dokaz že v tem, da je Anglija pričela prav resna pogajanja s sovjetsko Rusijo.

Delavsko gibanje v Italiji radi podražanja kruha

Nova vlada pred Italijanci o zbornico poda svoje demisije Socialisti proti vsaki reakciji. Zmaga delavstva proti podražanju kruha

Kmalu potem ko je sestavljeni Nitti skupaj s plebskimi in drugimi protidelavskimi strankami svojovo novo vlado, je bila prva naloga te reakcionarne vlade, da se poživlja na prejšnje sklepe državnega zbora in je izdala odlok po katerem naj bi se kruh podražil. Cena kruha, tem vsakdanjemu nitu ne dobremu kruhu, naj bi bila eno lir in 50 stotink. To je bil prvi sklep nove vlade in so si mislili zastopniki italijanske buržuazije, da bo delavstvo na ta odlok molčalo. Zgodilo se je narobe. Delavstvo nele, da ni molčalo, marveč je pričelo resno gibanje proti vsakemu podražanju te vsakdanje ljudske hrane.

Dvakrat je že glasoval parlament proti podražanju kruha. Nova vlada je hotela preko parlamenta in hotela podražiti kruh kljub vsem sklepom državnega zbora. Delavstvo v Italiji pa ni hotelo prenesti mirno tega liberalno-klerikalnega nasilja, in je pričelo resno gibanje, ki se ga je vlada morala ustrašiti. V vseh italijanskih mestih so se vršili protestni shodi in v mnogih krajih je prišlo celo do spopadov med delavci in onimi, ki imajo nalogo, da vzdržujejo takozvani red. Vodstvo socialistične stranke, vodstva delavskih zbornic in mnoge občine, ki so v socialističnih rokah, so to gibanje podpirale in sklenile resolucije proti podražanju kruha. V Bari je policija streljala na množico mesto ceneja kruha, so dali svinčenke in mnogo je bilo ranjenih in aretiranih.

Razumljivo je, da bi bila škodovala ta podražitev kruha najbolj delavskemu in kmetijskemu prebivalstvu. Nič čudnega torej; ako so se uprle te novi vladni nakani samo delavske in kmetijske množice. Socialistični poslanci so pa sklenili, da se bodo uprli z vsemi silami, tudi z obstrukcijo, proti takemu vladnemu dekretu.

Vlada je kmalu spoznala, da niso več časi, ko je smela delati kar je hotela. Spoznala je, da hočejo delavske množice voditi same svojo politiko, spoznala je, da je v teh množicah moč in železna volja in je tudi spoznala, da nima pravice delati preko volje državnega zbora. Zato je potegnila nazaj svoj odlok glede podražanja kruha in napovedala, da bo stavila tozadevni predlog na prvi seji parlamenta.

Delavske množice so torej žele svoje prvo zmago v tem oziru. Vlada se je morala potožiti nazaj pred navalem, pred orjaškim protestnim gibanjem izstradanega ljudstva. Ljudstvu se je hotelo dati dražji kruh. Bogataše pa se ni imelo poguma, da bi se jih prisililo naj naznanijo takoj svoja imetja. Hotelo se je dati izkoriščevalcem možnost, da skrijejo in prikrijejo del svojega bogtva.

Toda vprašanje kruha je spravilo na dan še veliko drugih delavskih vprašanj. Boj in boj je jasno, da ni meščanstvo s svojim kapitalizmom v stanu upostaviti reda v splošni nered, ki ga je samo vstvarilo in kaže se bolj in bolj nasprotnost tega meščanstva. Ako grejo danes množice na ulice, ne gredo več samo za svo stvar in pred seboj imajo vedno svojo končni cilj, v katerem hočejo uničiti enkrat za vselej to nesposobno buržuazno družbo, ki zna samo požirati bogate sadove delavskega ljudstva. V Bari in drugod se bjejo delavske množice na ulicah za barikadami. Ali si misli gospoda res samo radi kruha? In kje so vsa druga vprašanja, kje so vsi drugi problemi, ki jih hoče rešiti ljudstvo v svojo korist. Nervoznost je splošna in vsi zahtevajo danes komolec prostora pri družabnem banketu. Mislili so

si gospode, da bodo omečili duše in srca delavstva z reškim, jedrnatim in drugim sličnimi vprašanji. Mislili so si, da bo ljudstvo v Italiji zadovoljno ako bodo imeli Trst, Trentin, Gorico in drugi kraji italijanskega gospodarja. Toda proletarijat je sit takih komedij in zahteva svoje pravice. Zahteva in jih bo zahteval in se zanje boril dokler jih ne bo izvršil. Preko tega se ne gre. Kdor hoče preko proletarijata, zgreši svoje račune že v naprej. To so občutili gospode že marsikje; občutila je nova italijanska vlada sedaj, in občutilo bodo tudi nove vlade pa naj jih sestavi Nitti, Giolitti ali kdorkoli si bode.

Danes se hoče ljudstvo kruha in dela. Danes se je delavstvo pripravljeno pustiti se izkoriščati za kosček vsakdanjega življenja. Jutri ne več. Delavstvo je torej prisililo vlado, da je potegnila nazaj svoj dekret. Kruh se ni podražil. In se tudi ne bo podražil ako bo znalo delavstvo varovati sebe in svoje družine in svoje stare pravice. Nove pravice si bo moralo seveda še izvojevati.

Delavsko gibanje je spravilo položaj nove vlade v skrajno stisko. Nameni socialističnih poslancev so vladni položaj še poostriili.

V sredo 9. t. m. se je otvorila v Rimu poslanska zbornica. Nitti je prečital dekret s katerim je bila sestavljena nova vlada. Spoznalo se je pa takoj, da je vlada obsojena na smrt ko ob svojem rojstvu. In res je Nitti tudi sporočil zbornici, da je nova vlada že podala demisije. Za Nittijem je govoril socialistični poslanec Modigliani, ki je izjavil, da se bodo borili socialistični poslanci do skrajnosti proti vsaki reakciji, proti vsakemu podražanju ljudskih življenj in je ojastril očiglasno klerikalno (ljudsko) stranko, ki se baša s tem, da ima svojo podlago v ljudskih množicah koje pa samo izkorišča in kojim je hotela podražiti kruh. Nadalje je predlagal naj zbornica nadaljuje svoje delo tudi brez vlade.

Klerikalni poslanec Cavazzoni je skušal braniti svojo stranko in klerikalne ministre. Ni se mu posrečilo, ker je vsem znano kakšno dvumno in protiljudsko politiko uganja ta neljudska stranka. Med govorom liberalnega poslance Seroncellija je prišlo v parlamentu do ostrih spopadov med socialisti in liberalci in je bil končno predlog Modiglianija, ki je sel za tem, da bi zboroval parlament tudi brez vlade, odklonjen.

Zbornični predsednik je na to zaključil zbornico in povedal, da bodo poslanci povabljeni pisмено na drugo sejo.

Komaj je bila vlada sestavljena in se pokazala parlamentu, je bila prisiljena, da poda demisije. Po tem je bil parlament sklican, je že zaključen in poslanice se je poslalo domov. Delavstvo je odkločilo in to pove jasno, da se bo delalo odslej naprej delavsko politiko ne več v parlamentu, marveč, ako bo treba, na ulici in v delavskih zbornicah.

Sedaj se bodo pripravili komu bo dal kralj nalogo, da sestavi novo vlado. Govori se, da bo dal to nalogo Giolittiju, in res se shajajo okolu tega moža tudi oni elementi, ki so bili vedno proti njemu radi tega ker je bil Giolitti proti vojni. Delavstvo se ne ozira na imena. Naj pleše meščanstvo svoj parlamentarni-vladni ples. Kdorkoli naj bo na vladni, naj ve, da ne bo moral delati brez delavstva. Delavstvo pa hoče delati samo, samostojno svojo politiko v svojo in splošno korist.

Krvavi izgredi v Gradcu

12 mrtvih, 23 ranjenih.

8. t. m. je prišlo v Gradcu do krvavih izgredov in do spopadov med ljudsko množico in policijo. Spopad je zahteval 12 mrtvih in 23 ranjenih. Do teh izgredov je prišlo vsled velikega pomanjkanja in vsled ogromne dražnje, ki je povzročena deloma tudi po verižnosti.

Tudi v Gradcu torej se pošilja nad množico, ki zahteva kruha, policijo in vojske. Kakor da ni naredila vojna dovolj žrtve. Seveda trdi oficijelno poročilo, da je množica napadla policijo. Toda, kdo se ozira danes na oficijelna poročila. Kdor ve, da je danes ljudstvo neoboroženo in da je policija ter, da so vojski oboroženi, bo kmalu vedel na cigavši strani je pravica in kdo so oni, ki streljajo in kdo so oni, ki pri takih takozvanih izgredih umirajo. Do kdaj?

Konflikti-med množico in karabinjerji

En mrtvev in štirje ranjeni

V sredo, 9. t. m. je izvršilo delavstvo v Tridentu splošno stavko in znak solidaritosa s stavko natakarjev in brivcev, ki traja že nad teden dni.

V četrtek, 10. t. m. se je zbrala ogromna množica stavkuječih pred delavsko zbornico, kjer sta govorila sodruha Flor in Pilati. Od tod je šla množica v sprevidu pred generalni civilni komisarijat, kjer je bila sprejeta posebna komisija delavcev. Med sprejemom je prišlo med množico, ki je čakala vrnitev svojih delegatov, do konflikta s karabinjerji. Karabinjerji so pričeli streljati brez vsakega vzroka. Koj po odličnih streljih je obelehal na cesti en mrtvev in štirje ranjeni.

Razburjenje v Tridentu je veliko.

Sodrug Muna noče amnistije

Glasiło čeških komunistov v Brnu naznanja, da komunist sodrug Muna ne sprejme pod nobenim pogojem amnistije. Sodrug Muna, ki je bil več mesecev zaprt in ki se ga je izpustilo vsled splošne amnistije in pa najbolj radi tega ker mu niso mogli ničesar dokazati, zahteva, da se razprava proti njemu nadaljuje. Ima namreč dovolj dokazov v rokah, ki pričajo, da so delale vladne oblasti dogovorno proti njemu s socialnimi patrioti.

Patriotizam

Kako nastaje patriotizam? Jeli to prirodjeno ljudsko duši ili je pako odgojem usajeno na ljudsko dušo in stvoreno prilikama? Prije nego li odgovorimo na to, moramo biti na čistu, što se uopće misli pod riječi patriotizam.

Tudju riječ prevesti jednostavno sa »ljubav prema domovini«, to neide; jer u patriotizmu, kako se on danas tumači i kako on djeluje na ljude i goni ih na razna djela, krije se više toga. Nije to samo ljubav prema vlastitoj zemlji, ljubav, koja svojoj zemlji želi sve najbolje, ljubav, koja želi, da se vlastita zemlja uspe na najviši stupanj razvoja, nego u tom patriotizmu se krije odvratnost i neprijateljstvo prema svemu, što je tuđe. Današnji patriotizam traži od nas, da ljubimo svoju zemlju onakovo kakova jest, i jer je ona baš onakva, kakova jest. On traži od nas, da se prema državcu držimo kritički i ne dopušta nikakovo objektivno prosuđivanje; on traži, da se svim silama stane na put svakoj tuđoj invaziji.

Taj patriotizam ne dopušta, da se poprmi isto, što je bolje kod drugoga, jer on po svojoj naravi ne priznaje, da igdje može biti što boljšega, nego li je njegovo vlastito. Taj patriotizam nalaze i vlastito zlo smatraju dobrom, jer ako je zlo — vlastito je zlo. To je pupolarni patriotizam, kakor se danes uljeva u dušu narodnih masa. Njegova je zapovijed kroz reakcionarne, jer veli: »preziri tuđe dobro, a ljubi svoje vlastito zlo!«

U tom patriotizmu nema mjesta onoj misli, da treba iznašati pogreške i slabost vlastitog naroda i uzimati primjer na boljšima, da se dodje do višeg stupnja blagostanja. Tu nema onoga, što pedagozi iznose kao prvi uvjet napretka: strogu kritiku nad samima sobom, asimilaciju dobra izvan našega vlastitog kruga, težnju za objektivnom spoznajom i za istinom.

Ne, svega toga ne pozna današnji patriotizam. Ko teži za ovim spomenutim, za njega vele, da truje narodnu dušu, da buni narod, da je izdajnik. Današnji patriotizam je kroz uzrok i tjesnogrudan, sebičan i bezobziran, nepravedan i nasilan. Današnji patriotizam se ne razlikuje u ničemu od šovinizma, a kao takav ne može čovječanstvu koristiti, nego naprotiv silno naškoditi.

Tim bolesnim patriotizmom zaraženi su danas svi narodi, jer su svakom narodu postoji jedna klasa, koja podržaje takav patriotizam radi svoj probitka, radi toga, da udobno živi na leđima svog naroda. Za ovu klasu je patriotizam ekonomska kombinacija, trgovačka spekulacija, koja radi sa mnogim srestvima, a ta su: crkva, škola, govornica, novina i knjiga.

Klasa koja podržaje patriotizam u narodu, ujedno je klasa, koja vlada narodom. Ona si je što silom, milom, prisvojila prava, da narodu gospodari i da ga tobože štiti protiv tuđinca. U ime zahvale za tu zaštitu, drži vladajuća klasa, da će narod sam to učiniti, da mora tu klasu uzdržavati i davati joj najbolje plodove svoga rada.

Ova zaštitu protiv tuđinca, čini se, da je najbolji lepak za neuke narode i najbolje sredstvo za održanje moći vladajuće klase.

Vladajuća klasa svojih patriotskih propagandni ríše nerodu stranoga neprijatelja u najgroznijim slikama, a narod strepeći pred tim grozotom i ne osjeća, da mu mnogo veći neprijatelj sjedi na vratu.

Vladajuća klasa pomoću patriotske igra pred narodom onoga lopeva, koji je nakon počinjene krađe izletio na ulicu i počeo vikati, držite tate, i tako svratio pozornost na nekoga trećega, da sa sebe zbací krivnju.

»Držite tate!« — više danas buržoazija svake države, a ubogi narodi upiru oko preko granice, a pravog tate, i dalje podržavaju u svojoj sredini.

Vladajuća klasa u svojoj propagandni patriotizma nema ništa zajedničkog sa ljubavju prema domovini ili sa blagostanjem naroda. Baš ta tobože »rodoljubna klasa« daje narodu sve, što je reakcionarno, zlostlo i štetno, a uskraćuje narodu sve, što je napredno, istinito i što vodi do prave slobode.

Najveći patrioti su najveći reakcionarci, najveći neprijatelji slobodne misli, najveći protivnici ljudske jednakosti, i onda narod od takovih ljudi može očekivati samo veće rabstvo, veće ugnjetavanje.

Čovjek ne bi učinio ni najmanju nepravdu, ako bi svim tim neprijateljima današnjeg društva zanjekao svaku iskrenost i poštenje! Iz »Crvenog kalendara«.

Učiteljstvu v premišljevanje

«Goriška straža» z dne 3. t. m., št. 23. je prinesla v kotu uredništva pod naslovom »Komunizem uč.« notico, ki zasluzi po svoji tendenci nekaj odgovora.

Tendenco te notice je, po mojem razumevanju: učiteljstvo mora imeti kurtorija, varuha, ki naj mu bo (učiteljstvo) lepo v vseh stvareh podložno, ono ne sme storiti nikakega koraka, ne da bi prej pralo ona kurtorija za dovoljenje. Ono ne sme biti v svojih stvareh samostojnega mišljenja in dejanja; ono ne sme storiti poti, ki bi ga pripeljala do zboljšanja gmočnih in pravnih razmer.

To nekako čutim iz one nad vse neprimerne notice, ki vsekakor ni na mestu in ni ob pravem času zagledala lud tega sveta.

Ze od leta 1869. se učiteljstvo bori in bori proti vsem, da bi doseglo pošteno odmerjene prejemke, da bi si izboljšalo svoje gnotno stališče, da bi se mu dala ona veljava, ki mu gre po njegovem delu kakor najvišjemu kulturnemu faktorju. Ono se bori, da bi se mu dalo vse pojoje za dostojno in stanu primerno življenje.

Do danes ni se doseglo tega, ker vsakokrat so se združili proti njemu vsi oni, ki žele, da ostane učiteljstvo lepo ponižno, ki so vedno zahtevali za se stališče varuha nad tem stanom.

Dostikrat je bilo že na prvi poti, dostikrat bi bilo doseglo stališče, ki mu pritiče, a vsakokrat so ga vrgli z raznimi intrigami iz poti. Padlo je v blato, iz katerega se je po trudnem in mučnem delu komaj izkopal. Stopilo je vnovič na pot, da bi se rešilo raznih varuhov, ki so mu stali s peto na tilniku. Igra se je pričela z novo!

Tako je v tem večnem kaosu opornizma le ono samo trpelo, umrlo in se ni moglo vzpeti iz nižnj življenja na gorko solnčno pot. Hlapčevalo je vedno. V sled večnega Sisifovega dela je skoraj obratno moglo. In, da vseeno vzdrži sebe in svoje, da ne pogine samo od gladu, se je začelo loviti za stranski dohodki tudi takimi, ki niso bili in niso v čast temu stanu.

Dolga vojna doba ga je skoraj uničila. Mnogo žrtvoma zapisanih ta čas trpljenja in pomanjkanja v svojih analih. Kdor ni videl groze pomanjkanja in siromaštva, naj bi bil stopil v stanovanje učitelja, naj bi bil pogledal na ognjišče, naj bi bil pogledal v prazne lonce in kozice, sklade in krožnike! Tako je bilof Jaz, ki to pišem, sem videl mnogo gorja v tej prokleti vojni, ki so jo nekateri (vsaj v začetku) blagoslavljali, a takega gorja in pomanjkanja kot v hiši učitelja nisem videl niti v beravci hiši kakor v hiši učitelja-proletarca od nobene strani podprtega in ne plačanega. Brikidih solz in žalosti je bilo prepolno. In v tej sili in drugi mi je-marsikatera učiteljeva žena rekla: (pri vsej grozi, ki jo je navdajala, ko se je zamislila na jarke, granate, srpanke, na puške in kanone) »Bog, ako bi ne bilo v teh naših krajih vojakov!« In zakaj to? Dobilo se je tu pa tam iz rok teh samih lačnih revežev mrvice neobhodno potrebne živeža, kako obnavalo, obklo, ki je vendar za nekaj časa zakrilo noče.

V tej prebridi dobi se niso hoteli oni, ki bi hoteli še dandanes igrati vlogo varuhov, zavzeti za zboljšanje naših gmočnih razmer. Oni, ki smo prestali to najhujšo dobo, ne moremo vsprejeti varstva. Urejali si bomo in si hočemo svoje stvari po svoje in tako, kakor bo nam in samo nam prav v naših in samo naših stvareh.

Mnogo imamo stvari, ki nas tišče in nas žulijo in ki ne puste učiteljskemu stanu do razveje. Mnogo, premmogo! Tako na primer: naše plače še danes ne odgovarjajo dobi in času, v katerem živimo; ne odgovarjajo stanu, kateremu smo se posvetili. Uradniki, ki služi današnji italijanski vladi, je plačan veliko boljše nego učiteljstvo. To dobro vemo, še bolje pa občutimo v tej neznojni drugini.

Ce hočemo doseči izednačenje, naj bi vprašali koga za sankcijo! Ne, tega pač res ne moremo, ker vemo, da bi zadeli na gluha ušesa kakor smo vedno zadeli.

Mi hočemo enkrat dostojno živeti; hočemo imeti dostojno preskrbo za starost in obnemoglost; hočemo primerno službeno dobo; hočemo, da bi naše žene in otroci bili preskrbljeni v slučaju, da mora oče-učitelj prežgdati pod črno zemljo; hočemo dostojnih sol, sol in ne »paizelnova«; sol, ki naj res odgovarja vsem pedagoškim, higijeničnim in drugim načelom; hočemo imeti dostojno stanovanje; hočemo, da se da našemu naraščaju primerna izobrazba. Mnogo je še drugega, kar hočemo!

Vsega tega d'nes ni in ga ne bo, če ne naslonimo naših opravičenih zahtev na močne proletarske federacije Delavske zbornice, ki so združena za izboljšanje gmočnih stanovskih in drugih vprašanj, katerim se lahko zrupe in ki imajo tudi moč in voljo, da se uresničijo naše nadvse opravičene zahteve.

Kje in kdaj se nahaja druga pot, bi pa res rad vedel in znan!

Ce gg., ki bi želeli biti varuhi, morejo in hočejo pomagati, pa lahko pomagajo. Do danes nam niso pomagali nikdar in nikjer. Kar imamo, smo si priborili sami brez njih in proti njim!

«Goriška straža» piše: »Italijanski vladi je na tem, da doma komunizem zatire, ker ji je silno nevarno, tukaj pri nas pa ga očividno podpira in sicer namenoma, da bi razbila blok edinstvi, ki so ga v obrambo svojih pravic sklenili vsi Slovenci v zasednem ozemlju. — Kdo bo tisti, ki bo temu bloku edinstvi zadal prvi pogubni udarec?«

Res je, da bi italijanska vlada rada zatrla komunizem, a to ne samo v kraljevini, še raje tu v novo »odrešenih« pokrajinah. Gotovo je in res, da tega ne more doma in tudi pri nas ne. Da bi protežirala komunizem v teh pokrajinah, more reči le oni, ki ima postrežne namene.

Kako protekcijo uživajo komunisti v naši deželi (strah vseh kapitalistov in reakcionarcev), se pa vidi iz vladnega postopanja na vseh koncih in krajih. Lepo zrcalo nam je: Furlanija, Tržič, Trst, Pulj, i. t. d.

Saj so živeli prvi kristjani komunistično!

Glede edinstvi pa je molčimo, ker ta se razume od strani varuhov: mi smo, mi ukažemo, vi slušajte — in kuš! Ali pa, če nimamo mi komandirati in goniti, da bo nam (varuhom) prav, naj raje vse hudič vzame. Tako je bilo, tako naj bi bilo!

Ce človek zahteva zboljšanje stanovskih razmer, ki so opravičene se lomi edinstvo. Za poč! Martini Kačurji naj bomo, da bo trdna edinstvo!

Glede naših narodnih, kulturnih in drugih pravic nismo nikoli kršili ne edinstvi in nismo imeli naš namena kršiti je, ker, kakor imamo pravico in tudi dolžnost napraviti sebi in svojem zahtevati zboljšanje svojega gmočnega vprašanja, imamo tudi pravico zahtevati proti vsakomur, da govorim z »Delom«, našemu ljudstvu vse, kar si je priborilo na kulturnem polju v dolgih in težkih bojih. Ne, da bi se odrekli svojemu prepričanju, iz katerega sledi, da ni moglo narediti nobenega resnega miru med narodi, dokler bo obstajal kapitalističen sistem, povemo, da bomo vedno branili vsako resno stremenje in delo v korist ljudstva, torej tudi v korist narodnih t. j. jezikovnih pravic. Kdor bo trpel krivico in se bo boril za pravico, bo imel vedno v nas one, ki ga bodo pri tem podpirali.

Da se mi borimo za naše gnotne in stanovske stvari, niso in ne morejo biti merodajni egoistični nagibi. To so nagibi, ki naj nam zboljšujejo naš pravi položaj kakor eminentnemu kulturnemu faktorju in ker nam pritičejo po vseh božjih in človeških postavah. Vse drugo zavijanje resnice je le želja po varuštvi in nič drugega, da se ne izrazim ostreje.

Vsi oni možje zajče ali res egoistične naravi (razun nekaj častnih izjem) so šli od nas, ker so mislili, da dobe prostor pri polnem koritu. To je dejstvo, ki ga ne more utajiti nihče in noben.

Nam ni žal po njih!

Ono učiteljstvo, ki je ostalo tu, ni ostalo zato, da bi kaj razbijalo, ampak da dela za dobrobit ljudstva, kakor je vajeno. Rožic ni imelo postlanih ne pod prejšnjo vladavino in jih nima in ne pričakuje pod sedanjostjo. Ce se hoče na solnco ogreti, ki je vendar, moj Bog, ustvarjeno za one, ki bi hoteli igrati varuhe in ne one, ki naj bi bili hlapci, pa vendar ni to egoistična želja, ampak želja po dostojnem življenju. Gospodje, menda nam privoščite košček na solnco!

Gledali smo in lahko gledamo vsakomur in vsem v obraz, ker nismo in nečemo biti »slevo«. Nimamo nobenih slabih namenov, ker naša zahteva je poštena, zato se ne bojimo nobenih očitaj, ki se nam jih hoče predbacivati. Vedno smo bili odkritostni in taki ostanemo vekomaj. Da bi vedno delali za zabavo, pa res ne!

Ljudje smo in nič več, zato nam glava navzgor; ljudje smo in nič manj, zato zahtevamo dostojnega življenja!

Slovenski „Pipi“

V Juljski Benetiji se je pričela koncentracija strank, kakor v kraljevini Komunizem se je po vojni zmagovito razširil po celi deželi. — Delavci in mali posestniki so prišli do spoznanja, da je vočno zakrivila pohlpenost kapitalistov in, da se je gnalo v jarke radi dobičakeljnosti milijone delavcev in kmetov, dočim je meščanstvo za hrbtno in na varnem kopičilo nove milijone. po vojni pa se pušča delavca brez zasluzka, pešecnika na razteptanih tleh in razdrtih poslopjih dokler meščanstvo ne prične zidanja s pomočjo države zopet z ogromnimi dobički. Družabni red in državni zakon, ki šteti neomejeno pridobivanje kapitalistov, je vojno omogočilo in jo še omogoči, dokler država in zakoni v sedanjih obliki ostanejo v veljavi. Ako bi delavci v fabrikah in na zemlji razumeli lastno korist in svo gorostnost krivico, ki se jim godi v državi in pod meščanstvom, bi bilo konec države in meščanstva in megoča nova vojna za vsakdar prepredena. No, ljudstvo ni še vse zrelo za spoznanje. Meščanstvo ve to dobro. Zaradi tega zbira okoli sebe, da se vzdrži še na površju, vse reakcionarne elemente; vse kar je črne, kar je slepo, kar je zaostalo, zbira se v novo stranko. »Vse za vero, dom, cesarja« bilo je geslo reakcionarnih elementov pred vojno. »Vse za vero, dom in kralja« postaja zopet geslo meščanstva, inteligence in — analfabetov. Vse kar leze in gre, kar ni razumelo pomena in nasledkov vojne, kar vidi komaj pred se, vse to se sedaj druži v odpor proti komunizmu in delavcu. Liberalna stranka ve, da se je s svojimi načeli obsovala pri delavcu in kmetu. Radi tega je povila svoje zastave ter izginila z političnega površja. Nacionalisti, ki so nahujskali narode v krvave medsebojne boje, vedo, da s svojimi načeli ne smejo več pred ljudstvo. Liberalci in nacionalisti so se potuhnilo pod plašč duhovščine, ki vidi v komunizmu glavnega nesprotstva vere, ki je bačje zopet v nevarnosti. Liberalci in nacionalisti postajajo zopet pobozni in so prišli do spoznanja o važnosti in pomenu katoličanstva. Gg. Pettarin in dr. Gruberček, dr. Wilfan in msgr. Zamparro, msgr. Faldutti in don Gregorčič, vsi pod enim klobukom, vidijo edino rešitev, da zlezejo pod okrilje svete cerkve. Ustanovili so toraj tudi na Primorskem pošteno družbo liberalcev, nacionalistov in klerikalcev »Pipi«. Po imenu naj bi bila ljudska stranka. Ako bi gg. liberalci, nacionalisti in klerikalci povedali, da se gre za stari režim in stari državni red, ostali bi bržkone sami. Najbolj zabit kmet in analfabetni delavec bi jim pokazal hrbet. Zaradi tega ne smejo povedati, kaj hočejo. Po eni strani priznavajo zahteve komunizma, t. j. boj proti izkoriščanju bogastva in se dičijo s pavo-

vim perjem socializma, po drugi strani hočejo ohraniti dosežani državni in cerkveni red. Po sebi se razume, da mora vladati poštenost, kot edino rešitev svojega nevdržljivega položaja, ustanovitve in dajati pomoč novu družbi »Pipi«.

Slovenski »Pipi« do danes ni povedal še svojega programa. Italijanski Pettarin in Zamparro sta pa priznala, da je namen družbitve liberalcev, nacionalcev in klerikalcev boj proti povodnji komunizma. Če bi kmetje razumeli bistvene pojme komunizma, bi šli z delavci. Zaradi tega je glavna taktična naloga »Pipi«, da mami kmeta in zbira okoli sebe vse politične analfabete, zavija jasne nauke komunizma in mu podstavlja anarhijo. Delavstvo hoče razušiti red nasilstva bogatašev in države nad revnim, ter ustvariti novo obliko države prostovoljne organizatorične družbitve delavca v fabrikah in delavca na zemlji. »Pipi« pa hoče še naprej štiti kralja, vero, burokracijo in kapitalizem.

Komunizem hoče proizvajati še večje bogastvo, a to bogastvo mora postati last delavskega ljudstva. »Pipi« pa trdi, da hoče delavstvo ubiti blagotanje ljudstva in jemati kmetu zemljo. »Pipi« dobro ve, da se vzdrži nekoliko časa na površju le s pomočjo vlade, bajeonetov in analfabetov. Država, meščanstvo, kapitalizem in »Pipi« pojdejo torej nekoliko časa še združeno — nazaj. Slovensko in italijansko delavstvo pozdravlja ustanovitev laškega in slovenskega »Pipi« z nekim zadoščanjem. Vse kar leze in gre in se ne zaveda krivice, ki se je godila in se še godi človestvu, se je spravilo v eno bojno četo. Prav! Delavstvo ve, s kom ima opraviti.

Vedno je bilo tako

Pruski Friderik je nekoč dejal, da je Bog vedno na strani najštevilnejših bataljonov; to je na strani najjačjih.

Ce vemo, da so danes vse cerkve, ki se proglašajo ljudstvu za zastopnice Boga, na strani kapitalizma, ki je danes najjačji, vidimo, da je imel Friderik prav. Ali ne samo Bog, ki ga zastopajo cerkve, je danes na strani najjačjih; na strani najjačjih je danes tudi vlada, in po lastni ali neslani krivdi so na strani najjačjih tudi tisti, ki postavljajo s svojimi glasovi vlado. Dobiti vlado po svoji volji, je danes najlažje tistim, ki imajo na svoji strani denarno moč, vir vsake druge moči.

Kapitalizem si je v svoji dobi razvil velikansko gospodarsko moč in je znal njegovi vplivi porabljati za vse ustanove človeške družbe. Vedel je, da bi mu gospodarska sila sama brez vlade ne jamčila tiste poti, po kateri se moral hoditi, da se je povzpel do vrška. Da je dobil v roke vlado in si z njo pomagal postavnim in nepostavnim potom do virov, ki jih je potreboval za razvoj svojih sil in za njih vzdrževanje, da je postavil zakon svoje nedotakljivosti, je moral razlagati življenje po svoje. To razlaganje je bilo kratko tole: »Življenje je za to, da se izživi. Kdor razume bolje živeti, je gospodar, drugi mu hlapčujajo. Razredov ni. Vsi smo le ljudje enega naroda, plemena ali države in vsak dela po svoji volji in po zmognosti, ki jih ima. Če se glasi prav skrivnostno, je vendar resnica, da postane lahko vsak kapitalist. Toda da se vzdrži ravnotežje, je treba dediti, da morajo eni delati, drugi pa gospodariti in komandirati. — Vedno je bilo tako.

»Vedno je bilo tako.« In res si gospodujoči razred prizadeva, da bi bilo res »vedno tako«.

Mnogi cerkveni očete, mnogi učenjaki, mnogi učitelji, mnogi generali in — da, mnogi delavci še danes verujejo, da je bilo vedno tako, in da vedno tako ostane; kajti bogovi so na strani najjačjih, in proti bogovom borili se je nemogoče.

Toda kaj se je zgodilo?

Historičari nam pripovedujejo čudne reči. Leta 1848. je nastopila v Evropi nova doba — doba evropskih revolucij, ki je pomejala starega boga in bataljone fevdalnih grofov in baronov s površja. Evropa se je začela tresti in nekdanji maliki so začeli padati z oltarjev, kakor zrele hruške, ko zavje močan veter.

Ali je bilo vedno tako? Da, vedno je bilo tako! Porodil se je bil kapitalizem. Nastopil je življenje, ki je bilo že zanj pripravljeno in v ugodnih razmerah se je kmalu razvil v krepko mladeniško dobo. Kapitalizem je rasel, kakor je rasel pred njim fevdalizem in se razvil do polne moške dobe, uganjanje spetoma svoje normalne in abnormalne orgije. V teh orgijah je postal svetovna sila, in na njegovi strani so danes na splošno najštevilnejši bataljoni, le še nezavednih delavcev, ampek stanov vse vrste. Vse se zbira okrog njega in upira oči vanj. Nekateri ga obzavajo radi njegove sile, drugi ga občudujejo radi njegove pretkanosti, tretji ga zavidejo in si prizadevajo, da ga vsaj od daleč posnema; zopet drugi ga slave kot veleuma, ki zna omamljati, očarati in useljati. Doma in v tujini se govori častiljivo o njem kakor o bogatem tuju, ki je prišel v daljno mesto, da ga s svojim razkošjem očreši. Zaradi njegove velike privlačnosti zija vanj vse mlado in staro in ga moli, kakor so molili Izraelci svoje zlato tele.

Tako je bilane vrepovsod, koder se izgovarja njegovo ime. Odkod prihaja in kakšna je njegova zgodovina in njegovo resnično življenje — o tem kude ne vedo ničesar in tudi nič ne govore. Posledica tega je, da se vse, kar ni kapitalistično, omalovažuje, podcenjuje in celo zasmehuje.

Vedno je bilo tako. — Očividci pripovedujejo, da ga je želja po večjem in razkošnejšem življenju spravila v veliko zadržko, ko je iskal svetovnih trgov, pa je pri tem padel v vojni prepad, iz katerega se ne izvleče docela nikdar več.

Vojna, v katero je šel namenoma, je izpadla vse drugače, kakor si jo je zamisljal. Do pasu v prepadu, se je postaral za stoletja.

Pod veliko težo družabnih izkušenj o njegovi kakovosti se je izkazal slabša, ki mora prej ali slej

oddati vse svojim naslednikom, ki se že prav krepko oglašajo po zapuštni vojni mu je vzela polovico življenja; do vojne se je vzpenjal navzgor, sedaj drži njegova pot nizdol, kamor ga davi pod pritiskom sile, ki se zbira nedaleč tam zadaj. To so novi bataljoni proletarcev, ki že preurejajo zapuštno ranege starca, nezmožnega za nadaljno urejevanje zadev ter pripravljajo pot novi družbi. Socialisti so tisti, ki nastopajo tu popolnoma, tam deloma v novih režimih in v vsem javnem življenju človeške družbe. Število bataljonov postaja odslej edno večje na tej strani, in bogovi že komaj takajo, kdaj jih naznanijo njihovi zastopniki današnjih cerkva in drugi strokovnjaki raz prizic in šolskih katedrov kot predstavnikove nove sile, ki prihaja in postaja od dne do dne večja. —

Ali je bilo vedno tako? Da. Dobro! Ce je bilo — potem imamo dokaj, da bodo odslej najštevilnejši bataljoni na naši strani, in ker je Bog vedno tam, kjer so najštevilnejši bataljoni, bo tudi na naši strani Bog sam. —

Delavci!

Naročajte in širite „Delo“.

To je vaš list, list izkoriščanih in brezpravnih!!

Domači vestnik

Bojkot reakcionarni Ogrski!

S tem dnevnim redom se bo vršil v nedeljo, dne 13. t. m. ob 10 in pol dopoldne v gledališču Politeamo Rossetti, javen shod.

Sfrankino zborovanje v Trstu

Pretečni teden so bili pozvani člani tržaške skupine socialistične stranke na zborovanje, da razpravljajo o zadevi sodruge Puecherja. Zadeva se je vlekla že dolgih 15 mesecev. Sodruga Puecher je bil obdelčen, da se ni ravnal tekom vojne v smislu strankinih načel, da je v mnogih slučajih nastopal ne-socialistično in zlasti, da je pisal proti boljševikom in si želel oborožene intervencije proti sovjetski Rusiji. Preiskovalna komisija, koji je tačasni odbor tržaške skupine izročil nalogo, da preišče v kolikor so trditve in obdolžitve resnične, je predložila pred dvema tedni sedanjemu političnemu odboru sklep v katerem je predlagala naj se sodruga Puecherja ne izbirše iz stranke. Politični odbor pa ni bil s tem sklepom zadovoljen in je spravil celo zadevo pred strankino zborovanje. Poslednje se je bavilo s to zadevo na treh sejah. Sodruga Puecher je priznal, da je grešil zlasti kar se tiče njegovega nastopa proti boljševikom. Dejal je, da je bil slabo informiran in da danes ne bi pisal več kaj takega. Izjavil je, da želi biti sojen objektivno in da ostane socialist bodisi da ostane v stranki ali, da se ga izključi. Politični odbor je pa kljub temu vstrajal na stališču, da ni mogel v stranki ki je združena v III. internacionali kdor je pisal proti sovjetski Rusiji in je predlagal naj se izobči Puecherja iz stranke. Zagovorniki Puecherja so pa bili mnenja, da se mora sodruga odpustiti ako prizna sam, da je grešil in ako izjavi, kakor je izjavil, da se hoče v nadalje pokoriti vsem strankinim sklepom. Temu primerno so predlagali resolucijo v kateri se ostro greja postopanje Puecherjevo, se mu odpusti in se ga obdrži v stranki. Pri glasovanju je dobil predlog političnega odbora 196 glasov. Nasprotni predlog pa 235 glasov. 94 navzočih sodrugov se je glasovanja vzdralo. Predlog političnega odbora je ostal torej v manjšini in je bilo tako sklenjeno, da ostane Puecher v stranki. Politični odbor je pa stavil v to zadevo vprašanje zaupnice. Ker je stal v manjšini je na svoji seji dne 8. t. m. sklenil, da poda demisije. Manjšina 196 glasov je pa odločila, da rekurira na strankino vodstvo kateremu predlaga na oboj kot druga inštanca izobčeri Puecherja iz stranke.

Protestno gibanje stavbinskih delavcev

V torek 8. t. m. so se vršili v Juljski Benetiji vsi oni shodi stavbinskih delavcev, ki smo jih napovedali v zadnji številki našega lista. In shodi so se obnesli tako kakor je bilo potrebno in kakor je bilo naravno. Namen shodov je bil protest proti vladi in njenim organom, ki so neobčutne napram grozni brezposelnosti, ki vlada v vrstah vseh delavskih kategorij a zlasti še v vrstah stavbinskih delavcev. Minister Nitti je iznesel formulo »več pridelati in manj porabiti«. Storil ni pa ničesar zato, da bi postala ta njegova subparna formula kraj in meso. Od kar je iznesel to formulo, nadaljujejo kapitalisti spravljati svoje kapitalne v banke in te poslednje ne odpirajo nobenih novih podjetij. Vlada sledi v malomarnosti in nedelavnosti privatnim kapitalistom in bankam. Industrija spi še vedno svoj mirni sen in brezposelne množice postajajo od dne do dne večje. V najbolj žalostnem položaju se nahaja stavbinska obrt in radi tega tudi stavbinsko delavstvo. V posebno težavnem položaju se še nahajajo stavbinski delavci v Juljski Benetiji kjer ni več o stavbinski obrti ne duha ne sluha. Kakor da je nam ta obrt popolnoma tuja in da imamo zgradb, stanovanj in vsega drugega v največjem izobilju. Pa je ravno narobe. Pomanjkanje stanovanj je postalo že veliko zlo. In to v mestih kakor na deželi. V Trstu, Gorici in drugod ne dobi človek stanovanja niti ako ga išče z diogenovo laterno ob belem dnevu. Večina stanovanj so pokvarjena, umazana in marsikje ne bi

smeli prebivati ljudje ako bi se naše občinske in državne oblasti zanimale nekoliko več za zdravje in življenje svojih občanov in državljancev. Hišni gospodari pa zahtevajo ogromne stanarine, da bi poskrbeli niti za snago niti za higijeno stanovanj niti za varnost najemnikov. Po deželi, zlasti v onih vaseh našega Krasa in Furlanije, ki so bile razdepane po batrgornih vojni, stanujejo še vedno v velikih množinah ljudje v umazanih in nezdravih barakah. Na eni strani torej pomanjkanje stanovanj sploh in pomanjkanje zdravih in varnih stanovanj se posebej. Na eni strani torej nezadovoljnost prebivalstva, ki je pripravljeno plačevati odušerke najemnine hišnim gospodarjem; na drugi strani pa splošna brezposelnost stavbinskih delavcev, njihova beda in beda njihovih otrok.

V takem žalostnem položaju naj bi ljudstvo seveda molčalo in se gospoda čudi ako med tem izstradanem delavstvu zavre in je prisiljeno od obupa, da stopi na ulico z namenom, da si vzame s silo česar mu nečajo dati oni, ki imajo to česar delavstvo zahteva.

In kako skromno je to delavstvo. Saj ne zahteva vse do česar ima pravico. Dela prosil, suženstva prosil, prosil naj se ga izkoristi zato, da bo smelo zaslužiti košček borgega kruha sebi in svoji družini. In niti to ne pomaga. Ali si morda gospodje domišljajo, da se bo delavstvo ponižalo na kolena. O ne. Dovolj se je ponižalo. Danes zahteva dela. Dajte mu ga ker jutri morda ne bo več časa. Jutri ne bo zahtevalo več dela. Jutri bo zahtevalo vse, delo in jelo, in pravico, da sme samo odločati o svoji usodi.

Koj ob začetku premirja, je komanda italijanske vojske pričela z delom na cestah in je dobilo delavstvo tam nekaj zasluzka. Danes odpoveduje ta oblast delo in delavci ostajajo brezposelni. Ceste ostajajo nerabne, vasi podrtje in delavstvo brezposelno. Pa se bo govorilo o boljševizmu in narodni propagandi. Noben komunist ne vrši danes toliko protidržavne in puntarske agitacije kolikor je izvrše ljudski izkoriščevalci. In ti poslednji, enako kakor vlada, so najbolj propagatorji puntarskih in prekucskih idej. Zakaj od nekaj je bilo tako, da je pomagala boji šiba nego pametna beseda.

Morda ne bo slisala vlada niti teh besed. Morda ne bo poslala protesta, ki ga je izreko stavbinsko delavstvo na svojih shodih v torek. To ni naša ne delavska skrb. Delavstvo je govorilo danes tako. Naj poskrbi vlada, da mu ne bo treba govoriti jutri drugače.

Vsi napovedani shodi so bili izredno dobro, da, bogato obiskani. V Trstu, Gorici, Villa Vicentina, Oljži, Gradežu, Nabrezini, Tolminu, Pulju, in Miljah in sploh povsod se je udeležilo stavbinsko delavstvo shodov v ogromnem številu.

Delavstvo je govorilo. Mi se nadejamo, da ni govorilo zastoj. Naj pazi sedaj vlada kaj dela.

Na vseh shodih je bila glasovana sledeča Resolucija.

Stavbinski delavci, zbrani dne 8. junija 1920 na javnih shodih, ki jih je sklicala krajevna skupina sindakata stavbinskih delavcev v Juljski Benetiji zato, da razpravljajo o javnem delu in o splošni brezposelnosti in posebno še o rekonstrukciji teh pokrajin

protestirajo najenergičneje proti državnim oblastem koje niso sposobne, da bi uleme tečajni položaj ljudstva in krajevnih problemov in niso niti sposobne, da bi si začrtale v tem oziru resen program, po katerem naj bi se ravnale;

Pozivljajo ponovno vladne in občinske oblasti, naj udeležijo tak stavbinski načrt, ki naj bi zagotovil delo in življenje tisočerm brezposelnim in, ki naj da in zagotovi primerno stanovanje bodisi onim, ki so brez stanovanja bodisi onim, ki so še vedno prisiljeni da bivajo v nezdravih in nehygieničnih barakah. Vse to se zahteva zato, da se povzdigne gospodarsko stanje teh zapuščenih pokrajin in da se jim da vsaj ono blagostanje, ki so ga živale v predvojni dobi;

Zahtevajo udeležitve onega načrta javnih del, ki je bil že večkrat objavljen v Trstu in Istri ako se hoče preprečiti, da ne bi degenerirala brezposelnost v pravi prvcati ljudski obup

in naložijo svojem sindakatu, da se dogovori z delavskimi zbornicami in vodstvom socialistične stranke v svrhu, da se prične energična sindakalna in politična akcija v doseg tega namena.

Kdor ne verjame naj čita

Komunizem ni mogoče. Kdor ne verjame naj čita »Edinost« od 8. junija t. l. Komunizem ni mogoče zaradi tega, ker obstoji izvorni greh. V letih 1920. se je našel gosp. dr. A. Pavlica, ki ti gre pisati take modrosti in se je našel list, ki take modrosti objavlja. Da je bilo v članku še vse polno drugih modrosti, o tem ni nobenega dvoma.

Kdor pa hoče čitati lepo prozo vipavskega človeka in se diviti argumentom, ki jih porablja za to, da pobija sodruga Tumo, naj čita pa »Edinost« od 10. junija 1920.

Vsaka polemika bi bila odveč. Človek se nahaja je v zadregi in ne ve, ali naj bi se smejal ali jokel nad žalostno usodo slovenske narodne žurnalistike.

Oklic Slovenskega gledališča v Trstu

Oklic slovenskega Dramatičnega društva v Trstu. Ker se hitro bliža gledališka sezona, ki bi morala začeti meseca septembra, pozivlja odbor dramatičnega društva vse jugoslovnsko prebivalstvo o zasednega ozemlja, da podpre naše gledališče z denarnimi sredstvi že pred otvoritvijo sezone v večji meri nego se je to zgodilo doslej. To zahteva ogromno naraščanje režijskih stroškov in novo vpe ani davek na predstave. Potrebne so izdatne podpore, da za moremo gledališče vzdržati in dvigniti primerno potrebam. Slovensko gledališče v Trstu je po-

na zahteva v sedanjosti brez velikega boja. Ne kapitalizem, ne zdravniški cel, to se pravi listi zdravniški, ki delajo največje kupčije, in ki so največji lakaj kapitalizma, se ne bodo iz lastne volje ogreli za to socializacijo. Kapitalizem neče slišati, da niso bacili tisti, ki spravljajo ljudi od življenja v smrt, ampak da je to nezadostna hrana. In zdravniški cel neče slišati, da obzbuje le slabotne teorije, hoče podpirati kapitalizem; da nič ne vedo o okolčinah, v katerih je nastala ta bacilska teorija, to se pravi, kako je njen izumitelj Pasteur le vsled tega postal veliki »dobrotnik« ljudstva, ker je plagiral temeljno odkritje svojega sodobnika Béchampa o mikrozimih, oziroma kako je, recimo neverdama, prilagodil plagiat kapitalizmu.

Bila bi hvaležna naloga za zgodovinarja medicine, postaviti zgodovino zdravništva v razmerje do gospodarskih faktorjev raznih dob in v našem času, v razmerje do velekapitalizma, in prav oceniti njegovo čisto znanstvenost. Vsekakor ne pričakuje resnično trpeč razred, namreč delavstvo, ničesar od iniciative zdravniškega čeha. Kakor kapitalizem, je treba tudi njega prisiliti, da odstopi s pozorišča javnosti in napravi prostor tistim zdravnikom, ki smatrajo socializacijo njih poklica za potrebno časa, ki je v interesu vsega človeštva. In nih številu ni baš majhno, zakaj oni ki obsegajo zdravniško umetnost in znanost z ljubeznijo, so rojeni za stradanje in siloma gaani v stradanje, pa zato hrepene po odrešenju.

Dr. W. L. Rosenberg:

Socializacija zdravniškega poklica.

Po izreku Goethejevega »Fausta«:

»V prirode globočino ne prodre ustvarjen duh, je zdravništvo bolj umetnost, kakor znanost, toda ker se mora posluževati znanstvenih metod, je oboje obenem: Znanost in umetnost. Umetnost, ker je včasih težak kos umetnosti izreči pravo diagnozo o kakšni bolezni; veda, ker mora zdravnik vedeti, kaj mu je storiti, da vrne bolniku zdravje.

Znanje in izkušnja gresta pri resno mislečem zdravniku roko v roko. Izkušnja mu ostri pogled za značaj človekove bolezni in pogostoma mu zadostuje kratek izraz lica (Facial diagnosis), da ve, kaj mu je storiti.

Medicina zahteva znanstvenosti, če gre za to, da se odkrije vzrok gotovega telesnega in duševnega stanja človeka, da se določi učinek gotovih zdravil in omejitve njih rabe, da se iznajdejo gotova operacijska sredstva. Medicina pa zahteva na drugi strani tudi veliko zdravniško znanje, da se more zdravnik vpriči ne

ključno, in razmere naravnost zahtevajo, da postane centrala za dramatične odre na deželi, katere bi zalagala s knjigi, kostumi in eventuelno z igralci. Dramatično društvo namerava uprizorjati letos poleg slovenskih tudi hrvaške igre. Te naloge bo mogoče izvrševati le tedaj, ako se bo oklenilo gledališča vse naše prebivalstvo.

V prvi vrsti apeliramo na naše denarne zavode, da pripomorejo naši najvzvišenejši kulturni instituciji; nadalje se obrabamo do ostalih podjetij in društev, trgovcev, obrtnikov, uradnikov, delavcev in kmetovalcev; sploh do vseh naših ljudi, ki goje ljubezen do zdrave umetnosti. Pomagati svojemu gledališču je dolžnost in čast kulturnega naroda. Neizbrisna smarota bo za nas, ako dopustimo da propade ta kulturni hram. Pozivljamo tudi slavno občinstvo, da pristopi kar v največjem številu v kolo društvenih članov. Letna članarina znaša samo 12 lir. Da olajša plačevanje v Trstu, bo pošiljal odbor svoja inkasanta do vseh in je naše občinstvo ob tej priliki naproseno, da stori svojo sveto dolžnost. Enkratne podpore, kakor tudi članarino, v koliko se ne bo pobrala po omenjenem inkasantu, naj se pošlje na sledeče naslove: Jos. Bratož, blažajnik Dramatičnega društva, Trst, ul. Cesare Battisti 21 I. (Trgovska obrtna zadruga); uredništvo lista »Edinost«, Trst, ul. S. Francesco d'Assisi št. 20 I.; uredništvo lista »Delo«, Trst, via Zudecche 3 I.

Brzojavne denarne nakaznice iz zasedenega ozemlja v Italijo. Od 1. junija naprej bo dovoljeno brzojavno pošiljanje denarja med Italijo, njenimi kolonijami in zasedenim ozemljem. Poštni uradi v Italiji imajo pravico izdati nakaznice do 1000 lir (izvemši urade 3 razreda, ki imajo to pravico samo do 500 lir) v kraje, ki se nahajajo v Trentu in na Primorskem. Za brzojavno nakaznico mora pošiljatelj izpolniti dva obrazca: a) navadno pošto nakaznico, kakršna je v rabi pri poštnih uradih v Trentu in na Primorskem; b) potrdilni list za brzojavno nakaznico na predpisnem obrazcu, ki se dobi na pošti brezplačno. Pristojbine so: 1. navadna pristojbina za denarne nakaznice; 2. stalna pristojbina 2 lir za brzojavno nakaznico in 3. even. tužno se pristojbina od 20 st. za vsako besedo, ki bi se po pošiljalci zahtevi imela dodati k brzojavni nakaznici. Za nujne brzojavne nakaznice velja trikrat večje pristojbine.

Za begunce v Gorici. Gorški civilni komisariat je objavil odlok, s katerim se ustavijo begunske podpore vsem onim beguncem iz Julijske Benečije, ki so se nastanili pri povratku v domovino v Gorici namesto v svojem prejšnjem bivališču.

Odredba se utemeljuje s tem, da primanjkuje v Gorici stanovanj za domačine.

Poštno in brzojavno ravnanje v Trstu javlja, da so dopuščene v brzojavah poskusema običajne označbe v dogovorjenih znamenjih, kakor »v roke«, »poste restante«, itd. itd.

Tiskovni sklad „Dela“

U. F. Kobarič	L 1'—
Sodrug Wram	„ 35'—
Nabavno pri Sv. Križu, na čast križke himne	„ 40'—
Agitatorji v Skofljah	„ 3'—
Skupaj	L 79'—
Prejšnji znesek	„ 16'—
Skupaj	L 95'—

Ljudski oder

Podružnica „Ljudskega odra“ pri Sv. Ivanu na Sovarščini naznanja, da je pričelo vpisovanje za pouk v ročnih ženskih delih, za pouk v nemškem jeziku in pa dramatični tečaj. Vpise se lahko v društvenih prostorih vsako nedeljo od 10. do 13. ure.

Podružnica „Ljudskega odra“ na Katovelju priredi v nedeljo 13. t. m. ob 4 pop. v dvorani Gospodarskega društva svoje drugo veselico in sicer s sledečim spredom: J. Jos. Pavčič: »Slovce«, mešan zbor. 2. dr. Evgen Bunc: »Hrepenenje«, bariton solo s spremljevanjem klavirja. 3. Hug. Sattner: »Po zimi iz šole«, mešan zbor. 4. dr. Evgen Bunc: »Za kraj samotni, lih, sopran solo s spremljevanjem sal. orkestra. Jos. Pavčič: Ljubezen in pomlad, moški zbor. 6. Hubad: »Slepce«, bariton solo s spremljevanjem sal. orkestra. 7. dr. Gustav Ipavc: »Milada«, mešan zbor. 8. Po nar. motivu: »Ciganska sirotca«, duet: sopran-alt s spremljevanjem orkestra. Kuj nato sledi veseliga dvojevanja s spremembo v prvem dejanju »Dva Pavla« s zamospevi in z mešanim zborom ob spremljevanju domačega orkestra. Glasbo vodi Just Martelanc, režijo pri igri ima Alojz Ben.

Podružnica „Ljudskega odra“ v Sempolaju, priredi 20. junija pri sodr. J. Kosinaja v Sempolaju veliko vrtno veselico s petjem, igro in deklamacijami. Vspored: 1. Vzbujanje duhov, moški zbor. 2. Naša zvezda, mešan zbor. 3. Plovi ladja, moški zbor. 4. Deklamacija. 5. Ne kliči vraga, burka v enem dejanju. Po končanem vspredu bo društveni ples, pri katerem bo sviral godba iz sv. Križa. V slujstvu slabega vremena se prenese veselica na 12. junija. Na mnogobrojen obisk vabi ODBOR.

Književnost in umetnost

Pesmarica: Zbirka narodnih in drugih pesmi. Tiskala in založila Narodna tiskarna v Gorici, 1920. Cena brošurirani knjigi 2 L, trdo vezani 3 lire. Dobiva se v tiskarni v Gorici. Knjižarnam se da 25% popusta.

Knjižica obsega nad 100 najbolj znanih, najbolj popularnih narodnih pesmic in bo vsakemu prav dobrodošla. Narodna knjižerica je ustregla s tem splošni potrebi in mi jo priporočamo radi vsem ljubiteljem narodnih pesmi.

Delovski pregled

Stavka brivcev. Brivci so stoptli pretežno soboto v stavko, ker nekateri delodajalci niso hoteli dati delavcem kar so jim obljubili. Stavka se nadaljuje, za one delavnice, ki nečajo ugoditi zahtevam vojnih delavcev.

Stavka opekarjev v Biljah, Renčah, Volčjadrugi in Bukovici je končala zmagovito po treh dneh. Delodajalci, italijanske in slovenske narodnosti, so računali na to, da bi se delavci dvojno narodnosti med seboj prodali. Ko so pa videli polno solidarnost, so se podrgli in priznali kolektivno pogodbo ter zvišali mezde zahtevane od delavcev. Za izdelovanje 1000 opek št. 2 pojde po L 38'—, št. 4 31 L ploščice 31 L in korcev št. 2 L 53'— za nalaganje in prevoz posebej L 18'—, Rožni delavci, ki so izpolnili 17. leto dobne na uro L 180, ženske in mladenčiči po L 140, pogodbo so podpisali za delavce tisknih zvez delavcev Josip Petean, za lastnike inženir Glešič.

Ako delavstvo beleeži ta uspeh združenega solidarnega strokovnega boja, ne sme pozabiti, da dobi opekarje za 1000 opek L 360'—. Napravijo naj večšaki račun in izračunaj naj, koliko čistega dobička ostane tovarnarju na 1000 kosov tudi če delavci plača po L 38'— za delo! Meštanski krogi, in po njih našuntani kmetje takoj zakriče »Delavci so štrajkali, povisala se jim je plača, in mi bomo ma-

terijal morali plačevati dražje.« Kaj ko bi enkrat tudi kmetje zaračunali, da je pri se tako visoki plači delavca dobiček tovarnarjev tako ogromen, da se ga dá opravičiti le po zakonih sedanje države, ki pa so zopet mogoče se le z oporo meščanstva in kmetov.

V Lonjerju bo v nedeljo 13. t. m. ob 4. pop. v gospodarskem društvu shod voznikov v svrhu organizacije in v svrhu ustanovitve vozniske zadruge. Ob 2. pop. bo pa sestanek zaupnikov.

Kmetijski pregled

Kmetijska in vrtnarska gosp. zadruga v Trstu (ul. Raffineria 7), javlja vsem zadrugnikom, da je pravilnik odseka za zavarovanje goveje živine v smislu sklepa zadnjega zborovanja že izdelan. Posamezne podružnice so tedaj povabljene, da skličejo čimprej sestanek svojih zadrugnikov, na katerem naj izberejo za vako podružnico po dva čenila, ki naj poslujeata do prihodnjega obnega zbor. Imena ter bivališče teh čenilce naj se ali potom zaupnikov ali poštnim potom nemudoma javijo zadrugi v Trst, ki jim bo potem poslala gotovo število pristopnih izjav k zavarovalnemu odseku. Na podlagi teh izjav se potem izdelajo posebne knjižice. Zavarovalnica prične poslovati ko hitro bo priglasilih in zavarovanih 300 glav goveje živine. Kmetje, ki ste si želeli to zavarovalnico, priglasite se k nji polnoštevilno. Korist bo itak le vaša!

V najkrajšem času prične poslovati tudi naša združna hranilnica. Pravila so ji tudi že izdelana in se tiskajo že hranilnične knjižice. Mnogo kmetov je že poprej izročilo zadrugi kot nekako notranje posojilo svoje prihranke. Vse to se sedaj uredi v našem hranilničnem odseku, kjer se ta posojila sprejme v redne uloge s 5% obrestovanjem. Pristopajte tudi drugi! Z združenimi močmi, moralnimi in materialnimi, bomo dosegli svoje namene samostojno. V kratkem bomo podali našim zaupnikom potrebna navodila v tem pogledu.

Izdelan je tudi notranji pravilnik o delovanju naših podružnic in se v kratkem razpošlje. Na veselo delo torej. Sklepi naših zborovanj naj ne ostanejo prazna beseda in mrtva črka, temveč naj zadobe čimprej krepko življenje. To pa je ležeče na vas, zadrugniki. Oklenite se tedaj trdno svoje zadruge. Skupno bomo premagali vse težkote. Začetek je sicer težak, ali pogumnemu se smehljaja sreča.

Sestanki »Kmet. in vrt. zadruga« v svrhu ustanovitve novih podružnic se vrše: v nedeljo 13. t. m. ob 4. popoldne na Opčinah; v nedeljo 13. t. m. ob 5. popoldne v Srednjih Skofljah pri Pavlu Furlanu h. št. 100; v nedeljo 20. t. m. ob 4. popoldne v Klancu.

V zadnji štef. »Dela« naznanjeni sestanki so se vsi vršili ob lepi udeležbi kmetov in se je položil temelj več negoli ene naši podružnici. Edino v Klancu se napovedan sestanek ni mogel vršiti radi prepovedi tamčnega načelnika karabinjerske postaje. Dasi je bil sestanek pravilno naznanjen koprškemu glavarstvu in ono ni dvignilo ugovora, je smatral karabinjerski poveljnik v Klancu za potrebno, da izjavi, da on sploh obnega sestanka ne dovoli. Vsi ugovori, in še tako tehtni, niso prepričali moža, ki niti ni dovolil predsedniku naše zadruge, da vodi sestanek na svojo odgovornost. Kdaj neki bodo občinstvo pošiljale mod naše ljudi nekoliko bolj inteligentne organe javnega reda? Čas bi vendar enkrat bil, da se v tem oziru kaj ukrene. To večno prekeranje z raznimi, slabu poučenimi maršali in brigadirji slednjič vendarle presejda. »Proizvajatelj« je dejal Nitti, njegovi ljudje pa ravno rešeni proizvajalcom ne puste do besede, da bi se pomemili o obkeroistnih zadevah, ki slednjič koristijo tudi tem maršalom in brigadirjem, ker brez kmetij ni krompirja. Sestanek v Klancu se je tedaj spremenil vsled ukaza karabinjerskega načelnika v prijateljski pomeneč, ki je pa imel prav dobre uspehe. V Klancu se vrši — v drugi naznanjen sestanek v nedeljo 20. t. m. Bomo videli, če je moč postaviti do tedaj srečala prava razsodnja.

»Kmet. in vrt. gosp. zadruga v Trstu«, opozarja svoje zaupnike po podružnicah, da takoj prično z vpisovanjem naročil za umetna gnojila. Izrazi naj se ob tej priliki tudi želja, kakšne vrste umetnih gnojil bi kdo rabil in prilčno koliko, da čimprej peskrbimo.

Sladkor za sadovno marmelado se je že razdelil; upamo, da ga dobimo še nekaj za novo, pristopivše zadrugnike. Pri zaupnikih pa naj se oglašje vsi oni, ki bi želeli sladkor za vino in izdelovanje petijota. Čimprej mogoče!

Opozarjamo pa, da se je cena umetnih gnojil in sladkorja zopet občutno povisala.

»Kmet. in vrtnarska zadruga v Trstu« (ul. Raffineria 7) naznanja sledeče kmečke sestanke:

13. junija (v nedeljo) ob 4. popoldne sestanek na Opčinah (proctor sestanka se je doleži) glede ustanovitve podružnice »Kmet. in vrtnarske zadruge v Trstu«.

Vseh teh sestankov se udeleži zadrugi predsednik in govornik iz Trsta.

Kmetje okoližečih vasi udeležite se sestankov polnoštevilno, da se pomemo o naših kličih in težavah ter položimo temelj za boljšo bodočnost. Sami ste se oglašili pri nas, pridite torej na shode ki ste si jih želeli. Novi časi so rodili nove potrebe in nove misli, naj rode tudi nove ljudi, ki bodo te misli spremenili v plodonsna dejanja.

DOPISI

GORICA
Podružnicam stavbinkih delavcev za gorški okraj se naznanja, da je nastopil dne 10. t. m. službo okrajnega tajnika v Gorici sodrug Kosič Franc. Naslov: Okrajno tajništvo stavbinkih delavcev v Gorici, Delavska zbornica, ulica G. Carducci 23/I. Podružnice, kakor tudi posamezne osebe, ki potrebujejo intervencije okrajnega tajnika, naj se obrnejo edine le do gortimenovanega. Urad tujništva je odprt vsak ponedeljek, sredo in soboto od 5—8 zvečer v Delavski zbornici.

MIREN
V občino bi moral priti že davno za Miren in bližnje vasi določeni zdravnik. Pa ga še ni in ga menda tudi ne bo če mu slavno županstvo ne da stanovanja na razpologo, ki je bilo zdravniku ob njegovem začasnem službovanju, ki ga je vršil, mimogrede omenjeno, v splošno zadovoljnost, obljubljeno. Stanovanje v »Občinskem Domu« je bilo v ta namen primerno zgrajeno in zatorej naj se ga tudi v to porabi.

Ce zdravnik ne pride v našo občino, bo županstvo krivo in znali bomo temu primerno se ravnati v bodočnosti.

SEMPAS
Dne 6. junija se je zbralo polno zavednega delavstva iz Sempasa in okolice na javnem shodu. Prišlo je tudi lepo število kmetov, deloma že pridobljeno za ideje komunizma, deloma iz radovednosti, deloma pa zato, da ugovarjajo. Bili so med temi poslednjimi klerikalci in nacionalisti. Poročevalac sodrug Tuma je v dvurnem govoru pojasnil temeljne pojme komunizma in na kratko zavrnil ugovore po časopisih. Koncem izvajanja je poročal:

valec odločno pozivljaj nasprotnike, naj se oglašijo, seveda zaman. — Vadno se torej ponavljaj stara taktika političnih nasprotnikov komunizma: za hrbtno obrekovanje in zavijati — v obraz po molčati. Dobro, da delavstvo vidi in sliši!

KOMEN.

Še nekaj na uho našemu gospodu gerentu. V mesecih avgust-september 1919 je delila naša aprovizacija petrolej po 60 stot. liter. Od tega petroleja je ostal skrit v aprovizaciji poln sekter. V novembru istega leta, je odpeljal gosp. Jazbec omenjeni sod petroleja in še en prazen sod domov ker bi bil moral odpeljati drugi dan prazne sode v Sežano. Da je to resnica, zamore pričati aprovizacijski urad v Sežani, ki lahko potrdi, da je ostal omenjeni sod 3 mesece v Komnu.

Slabše je še z moko. Ono »nalarco« so dobile in dobivale gotove osebe po cele vrste dočim so se moralno zadovoljiti rezevi s 4 ali 5 kilogrami. Pri nas ni bilo niti tega kakor drugod, da bi bil namreč razpostavljen cenik blaga na vidnem mestu kakor povsed drugod.

Imamo še mnogo drugega zelo obtežnega gradiva. In nič ne pomaga gosp. Jazbecu oni famozni »19 s katerim si kdo misli, da bo lahko spravil v »ni res« vse »kar je res«.

Pa na svidenje!

Z ozirom na dopis v Vašem listu št. 16 od 4. junija t. l. prosim, da objavite na podlagi »19 tisk. zakona sledeči popravek: Ni res, da sta si podpisani in neka druga oseba delila čisti dobiček aprovizacije, pač pa je res, da čistega dobička sploh ni bilo, ker je ves preostanek komaj pokrival režijske stroške. Ni res, da sem zadrževal podporo, pač pa je res, da je bila vsaka podpora takoj razdeljena, čim je došla iz Sežane in je bil dan razdelitve objavljen naslednje nedelje. Ni res, da se nisem zanimal popolnoma nič za podporo beguncev in po večini poskodovanemu ozemlju, pač pa je res, da sem zahteval z dopisom dne 29. julija 1919 št. 1136 od civilnega komisarijata v Sežani pojasnila, zakaj ni županstvo Komen prešlo iz Sežane okolišnice št. 2258 od 14. julija 1919, ki nalaga nekaterim županstvom prijavo upravnice do te podpore, da sem vložil obširno prošnjo v isti zadevi na Generalni civilni komisariat v Trstu dne 15. novembra 1919 št. 1785, da sem vložil na Generalni civilni komisariat v Trstu pospešnico dne 28. decembra 1919 isto, da sem s pospešnico od 3. marca 1920 št. 323 ponovno urgiral rešitev vloge od 15. novembra 1919 pri Gen. civ. kom. v Trstu, da sem se pritožil z dopisom z dne 8. aprila 1920 št. 566 na ministristvo za okupirano ozemlje v Rimu, ker ni bilo na dosedanje vloge od nikoder odgovora, da sem med tem tudi oseбно interveniral dne 30. 7. 1919 z g. J. Švara v Sežani in dne 10. nov. 1919 z g. sodnim svetnikom Deminkom in g. Švaro pri Governoratu v Trstu in ravno tako sem pri vsaki priliki uradnih opravkov v Sežani. Ni res, da sem zekrivil, da ni prejel F. Budal 21. masecev invalidne podpore, pač pa je res, da je prejel isti Budal oz. njegova sepraga od časa vrnitve do 31. marca 1920 št. plačilne pole 294 redno vzdrževalnino od 1. septembra 1919 do danes pa prejema invalidno penzijo št. 28658 ter je tako isti prejel od 1. septembra 1919 do 31. marca 1920 cele dve podpore. Vse to sta mi potrdila Franc in Marija Budal z izjavo št. Komen 8. junija 1920. Ni res, da so mi želeli in potrebe občanov deveta brigada, pač pa je res, da je občinska pisarna vsak dan od 8 do 19 ure odprta vsakemu in ni bil še nikdo od občinskega uradnika brez razloga zavrnjen. Ni res, da nisem hotel dvigniti zneska K 12000'— v Sežani, polnožena od vojaštva za občine Komen, Škurbina, Gabrovica in Kobiljevlava, pač pa je res, da sem prosil v mesecu februarju 1917 bivšega komisarija dr. Vleka, naj mi pripadajoči znesek izroči, a mi je »zgovoril«, da ostane ta denar pri glavarstvu na razpologo vojaštva za nakup semen in obdelovanje zemlje avkvariranih občin, ravno tako v mesecu februarju 1920 g. komisarija Žučičevič, ki je objubil, da bode takoj svo stvar uredil, naj se občini ta denar nakazuje kar se članes se ni izvršilo. Ni res, da bi bil rekel vojakom, ki so prihajali na dopust, ko sem jim delil moko, da ni treba prihajati domov. Moko in živež sem jim delil po možnosti in po razpoložljivi zalogi. Ni res, da sem kupil od vojaške uprave vino pridelka 1917 pod pretezo, da se bode razdelilo med občane, pač pa je res, da sem kupil to vino in trepine od vojaške oblasti in plačal iz svojega, zato da sem ga hranil domačemu konsumu, ker ga je hotelo vojaštvo odpeljati iz občine. — S spoštovanjem Vincenc Jazbec.

V tej zadevi podamo še enkrat besedo našemu županstvu. Njegov odgovor bomo objavili prihodnjič. Zraven bomo doličili tudi naše besede. Mi nismo krivi, ako so nam povedali glede podpore pri governoratu nekoliko drugače kakor trdi gospod Jazbec. Sicer pa bolj obširno prihodnjič. Ako se bo izkazalo, da ima gospod Jazbec prav, bomo tudi lojalno prakticali kar smo napisali.

SOVDENJE.

Dne 2. junija t. l. je tukajšnji dušni pastir A. Čargo pobral velikonočne spovedne listke. Seveda pri nobil, ki so izvršili svojo velikonočno krščansko dolžnost.

Saj nimamo nič proti temu. Rade volje prepustimo vsakemu, da se izveliča po svoje. Toda, dasiravno je naša občina tako mala in je bilo tako malo ljudi pri spovedi, ni zabil gospod Čargo vzeti, pri pobiranju listkov, seboj svoj koš. Pa vendar ne zato, da bi pobiral v koš listke. O ne. V košu so bila jajčka, koje je nabiral poleg listkov.

Ne bodite jezni radi tega, g. Čargo. Ali vi gospod dobro veste, da je tukajšnje občinstvo bolj potrebno jako nego vi. Vemo, da niste sami nikogar nič vprašali. Toda, saj veste. Ženske so ženske in vedno položje v koš nekaj jajc radi miru pred vašimi terčalkami. Priporočali bi Vam, da pustite prihodnjič koš doma. Bo bolj pametno tudi za vas, in bo dobro za vse.

SOLKAN.

Dne 20. maja nas je obiskal požar ki je povzročil tu veliko škodo. Pri tej priložnosti žutimo potrebo se zahvaliti vsem onim, ki so sodelovali pri tem, da se je požar pogasil in da se je rešilo kar se je sploh dalo. Posebna hvala se nabiralcem E. in R. Milostu, in R. Lebanu ki so trkali od hiše do hiše in tako nabrali malo svota v to, da se popravi kolikor mogoče to nesrečo. Tako hočemo ostati tudi v nadalje dane eden drugemu, jutri drugi vojevi. Hvala za vse. — Verdikom Ivan, Poberaj Jože, st., Poberaj Jože, ml., Leban Ivan, Milost Anton in Srebrnič Henrik.

LOKAVEC

Preteženo nedeljo, t. j. 6. t. m. smo izvolili pri nas odbor organizacije lesnih, cestnih in stavbinkih delavcev, in sicer so bili izvoljeni v odbor sledeči tovariši, Predsednik: Copič Kristijan; Tajnik: Soban Andrej; Blagajnik: Kompara Franc; Zaupniki: Kompara Kristijan in Kompara Stefan; Odborniki: Batič Franc, Kompara Kristijan, Batič Anton, Hmeljak Jožef, Slokar Jernej in Valentin Černigoi; Zastopniki: Batič Andrej, Copič Franc, Selan Ivan št. 111 in Stopar Alojzij; Pregledovalca: Černigoi Stefan in Česnik Jožef.

Spremljanje novih članov in plačevanje se vrši začasno pri Stefanu Kompara št. 142.

Delavci, tovariši, združimo se!

BOVEC

Kako skrbi vlada za naše kmete. — Kmetom v našem okraju začenja pojemati že vsaka potprežljivost. Ono malo iskrico naklonjenosti do vlade, ki jo je bilo opaziti pri na, je vlada s svojim postopanjem ugasilna. Mi v teh gorah smo menda zadnji v kolarstvu. Naša vlada se ne zmeni prav nič, da bi poravnala škodo, ki jo je trpelo naše ljudstvo in da bi zgradila, ali vsaj pomagala zgraditi hiše. Morda bi bilo dobro vsaj nekoliko uljudnosti od strani vlade, ki naj bi vsaj povedala ali nam bo izplačala ali ne in kdaj nam bo izplačala ono podporo, do katere imamo pravico. Mi kmetje ne zahtevamo od vlade nič drugega nego da nam vzpostavi hiše in polje v prejšnji, predvojni stan. Naj poskrbi, da se vrne v naše kraje vsaj predvojno blagostanje. Kadar bo storila tako, si zamore ohraniti odškodnino. Memimo, da smo pač precej skromni in, da niso naše zahteve nič prevelike. Saj zahtevamo veliko manj nego imamo pravico in manj nego potrebuje človek za pošteno človeško življenje.

Vlada nas bi prav rada pridobila. Pri tem si pa vlada misli, da smo podobni psu, ki poljubuje šibo, ki ga tepe. Taki časi so odšli od nas za vedno. Vlada nas ne bo pridobila nikdar za njene protiljudske namene in revščina nas ne bo prisilila, da bi postali njeni slugi. Mi nismo kličali v naše kraje nobene vlade. Mi zamoremo živeti brez vsake kapitalistične vlade. Vendar se nam zdi vredno povedati, da oni, ki je škodo napravil, jo mora tudi poravnati. Preko tega se ne gre in ne pojde niti naša slavna vlada.

Dve leti smo okupirani; dve leti so široka usta polna obljub. Stori se ni pa še ničesar. Razen par hiš velikašem, se ni naredilo in se ni popravilo nič. In vse kafe, da ni vladi ležeče prav nič na tem, da bi se kaj storilo. To je pa najbolj žudno in neumno ob enem. Ako se gospoda še poteguje za našo zemljo, naj skrbi tudi, da bo zemlja sposobna roditi. Drugače res ne vemo čemu so prišli sem.

Pestavili so nam nekaj bank. Toda kaj naj bi bile bareke v našem mrzlem kraju? In kakšne se to bareke. Take, do v njih krmajo vsi pridelki in ako človek ne sedi pri peči, zmrzne se on. Poleti je ravno narobe. Ako ostanem v baraki, zgori, moraš ven v senco. Naše bareke so nekaj zgrešen: nezdrevne, grde in premahne. Posamezni oddelki v barakah so predeljeni z deskami. Deske so pa tako široko odčeljene ena od druge, so torej tako redke, da ako je luč v enem oddelku, je nit reba v drugem. Tako hranijo ljudje luč. Kmet dobi eno sobico in kuhinjo. To naj bi bilo njegovo stanovanje, v takih umazanih, malih, grdih in nezdrevnih barakah naj živi naš kmet.

Naši kmetje so si postavili s trdom in težavo svoje bareke še preden se je vlada zmenila zažvo. Krvili so lebi od avstrijskih oblasti. Sedaj pa hočejo oblasti pobrati kmetu še te bareke in mu jih pošteno zaračunati. »Vse je naše«, pravijo. Dobro. Vse je vaše in tako naj bo. Ker je vašega, vam vrnemo vse prav radi. Storitje tako tudi vi in vrnite, kar ste pobrali in poskodovali, vse kar je bilo našega. Naredite vse kakor je bilo prej. Kmet mora imeti hišo, shrambe in drugo. Za vse to potrebuje kmeti denar. Kar ga danes kmet ima, ga je privlekel z velikim trdom v potu svojega obraza, celo z Rombono, ki je 1600 metrov visok. Vlada je pa prodala sedaj te reke nekemu oceruhi, ki hoče sedaj to pobrati s pomočjo karabinjerjev. Dokler je bilo blago na Rombonu, niso naši kaminjerji nič vedeli, da se tege ne sme vzeti. Niso tedaj vedeli, da je ona reč državna last. In ako je državna last, smo tudi mi državljani in imamo vendar pravico do malega dela državne lastnine. Ali smo pa morda mi le taki državljani, koje se mora le odirati?

Neše prlje in naši travniki, so bili polni žele, železnih drogov, kavern, rogov, okopov in drugih ročeti. Vlada, ki je pustila v bratomorni vojni vse to narediti, izkapat in postaviti, se ni zmenila, da bi popravila tam kjer je poskodovala. Vse je moral očistiti kmet sem svoje polje. Seveda je prinesel deljenje čimov, da ga kdaj proda po primerni ceni ter dobi tako vsaj nekaj za svoj trud. In pobirali so vsi kmetije, ki se ne morejo živeti od same kmetije. Saj ni nič novega ako povemo, da vlada tudi pri nas velika brezposelnost. Sedaj pa hodijo naši karabinjerji okoli kmetov in pobirajo z nekimi človekom kmetov vse. Kmet se je trudil in spravil, sedaj se mu pa jemlje izpod nosa. Se je dosti železa na Rombonu in dosti delavcev. Naj jih plašajo za trud in delati boče. Toda gospodi diši eno železje, ki ga je kmet zastojni znosil iz Rombona in polja čimov. Tako železje je seveda ceneje in oceruhi, koje vlada od nekaj popira, zamorejo takorekoč služiti in polniti svoje umazane bisage.

Za enkrat pozivljamo vlado, da odpravi brezposelnost, da vzpostavi naše hiše in naše polje v prejšnji, predvojni stan. Naj se da ljudstvo dela v najkrajšem času. Dela je dosti. Naj se regulira naš trg in bližnjevalje; naj se popravi in razširijo nekatere ceste. Ako ne zmore gospoda tega storiti in nima denarja, naj nam odpre meje. Svet je velik in Bovec se ne bo zgubil v njem. Dela nam nečete dati, mej nam nečete odpreti, ali mislite, da bomo morda glajdu umirali v vaši temnici na našem polju, ki ste ga vi izpremenili v zapor?

Premislite gospodje, preden nas objame obup. Dejte dokler je čas. Ne zabite, da bo jutri morda prezopno.

Za danes naj bo. Prihodnjič bomo nadaljevali. Lep pozdrav. Več kmetov.

TRNOVO PRI GORICI.

Ne mislite, da zato ker smo Slovenci proletarski nared in je naša občina še prav posebno proletarska, da zato nimamo pri nas burzazije. Imamo je. Ko je delavstvo tarnalo vsled težav v preživljanju, ki je postalo po zaslugi kapitalističnega gospodarstva skoro nemogoče, je naša burzazija zmerjala delavce z lenuhi in pijanci. Danes, ko je kapitalizem prispel v svojem razvoju do zadnje točke v višini, od koder drže vse pot, naravno, navzdel, je gospoda nekoliko bolj ponižna. Kapitalizem je v razpadu. Tudi burzazija, zastopnica kapitalizma in njena moč, ki jo tvorijo plačani hlapi, se nahaja pri oni točki. Vena sila je izvirala iz nerazodnosti ljudstva. Danes ni več tako. Oni časi, ko se je ljudstvo dalo lahko omamiti od cerkvene in svetne gospode, od katerih je prva, vsi želi zemeljskih dobrot, slepih ljudstvo z boljšim življenjem na »onem svetlu«, druga pa učila, da je treba »svoboditi« narod izpod toge jarma, potem da bode prava nebesa na zemlji — oni časi so bili, a jih ni več. Zaman čakate, da se povrnejo. Svetovna vojna in Jugoslavija, konferenca v Parizu in Londonu, mešetarenja v San Remu in Palanzi, potčila je naše ljudstvo česa sme pričakovati od meštarskih voditeljev. Delavstvo je našlo v boju za samoohrano instinktivno pravo pot, in ta pot vodi v — komunizem. V komunizmu vidi delavno ljudstvo svoje rešitev. A, glej! Čim so si naši nesramni oceruhi, zapravljevalci plodu delavskih žuljev uvideli, da je ljudstvo prišlo do pravega spoznanja, so obrčali, hnavci, oči potni nebu in se trkali na svoja »nedolžna« prsa, kakor cini ferizci v templju. Prej so si zakrivali oči, da niso videli ljudske bede, sedaj si mašajo ušesa, da bi ne slišali obšodbe, ki jo je izreklo nad njim od njih izmozgano ljudstvo. Vseka iskra vsakega uranjs, gospoda, je zaman. Delavstvo je izreklo nad vami obšodbo in delavstvo čuti v sebi dovolj sile, da to obšodbo tudi izvrši. In izvršilo jo bo okupno s proletarijatom cele zemlje

IDRIJA.

Dne 29. maja t. l. se je vršil v Idriji ustanovni občni zbor vrtnarskega in sadjarjskega društva. Bil je nepričakovano dobro obiskan. Vidi se, da ljudstvo popolnoma umeva sedanje težavne čase.

Prepričani smo, da bo društvo dobro delovalo, kajti poroki za to so nam posebno člani odbora Pavelj Lapajne, Franc Frlan, Franc Bratuš in Josip Skala, katere osebe so splošno znane kot vstrajne in delavne na polju vrtnarstva in sadjarstva. Med ostalimi člani odbora je posebno omeniti marljivega nabiralca obnove Matijo Ingliča, ki ne zamudi nobene prilike, da ne bi poiskal kakega novega člana društva.

Društvo umevno letos še nikakor ne more izvršiti vse svoje obširne naloge, ker mu stoji nasproti velike ovire. Pričeti pa hoče na vsak način nemudoma s pomočkom in vrtnarstvu in sadjarstvu. Prvo tozadevno predavanje se bo vršilo v nedeljo dne 20. junija 1920. ob 9. uri dopoldan v deški ljudski šoli, ki bo gotovo zanimivo in bi bilo škoda, če bi izostala katera izmed napredovanja želnih oseb idrijskega prebivalstva.

Sodrugom, članom rudarske, strokovne in politične socialistične organizacije se naznanja, da je sodrug Baloh iz zdravstvenih vzrokov odločil

Socijalni preobrati v preteklosti

(Dalje.)

Zadruga je bila »genus« pri starih Rimljanih, »genos« pri starih Grkih, »sept« pri starih Keltech, »clan« pri starih Skotih, »skin« pri Anglo-Saksih, »skuni« pri Gotih in »kuenne« pri starih Nemcih, do čim imamo v staroindijanskem Sanskritu besedo »ganas«. Vse te besede izvirajo — kakor pravijo filologi — iz stare arijske korenine »gan«, to je »roditi«, torej rodovina. Izrazi genus, genos, in ganas v latinščini, grščini in Sanskritu — kakor tudi besede gigno, gignamai in ganamai (t. j. roditi) v omenjenih treh jezikih — so si videli zelo sorodne in to menda potrjuje teorija, da vsi indoevropski narodi izvirajo iz enega pradednega rodu, ki je govoril en sam jezik.

(Enakih podobnosti je najti tudi v mnogih drugih besedah omenjenih narodov, posebno v besedah, ki označujejo sorodstvo. N. pr. mati je latinsko mater, grško mitir oziroma matir, staroslovensko mat, nemško Mutter, angleško mother, dansko in švedsko moder, v Sanskritu mata, dočim je stara arijska korenika »ma«. — Brat, latinsko frater, grško frater, nemško bruder, angl. brother, švedsko broder, perzijsko bradar, iransko bradar in v Sanskritu bhratra; arijska korenika »bra«. — Sestra, latinsko soror, angl. sister, gotško swister, nemško Schwester, švedsko systir in v Sanskritu svastā. — Dalje beseda sto, staroslovensko suto, lat. centum, grško katon, keltsko cet, v Sanskritu satam itd.)

Bratovščina zadrug pri starih Grkih je bila fratra, pri latinskih rodovih pa curia.

Zadruga je bila najstarejšega časa organizacija sorodnikov, ki so izšli iz ene matere. Zadrugni sistem je bil takoj od začetka v tesni zvezi z razvojem družine. Sistem se je pojavil v divjaški dobi, ko so divjaki spoznali, da je boljše za njihov zarod, če se izključijo spolno občevanje med najbližjimi krvnimi sorodniki, to je med brati in sestrami. To pa ni bilo možno preprečiti drugače, kot da je mati odredila, da se izključijo njeni sinovi iz krvne zveze in da si poiščejo hčere druge matere; čeravno so njene hčere morale nekateri možkih druge matere. Tako je nastala rodbinska organizacija v svrhu, da se uredi došlejo anarhistično spolno razmerje; obenem se je pojavila družina, ki predstavlja najstarejšo obliko zakona, ako odštedemo prejšnji »zakon« bratov in sester. Morgan imenuje to družino punaluaško po izrazu »punalua«, ki je pri havajskih divjakih »priatelj«. Divjaki na Havajih imajo še danes te vrste zakon in havajska žena imenuje vsakega moškega, razun svojega krvnega brata, »punalua«, kar je toliko kot prijatelj in obenem soprog. Vsi bratje v tej družini namreč poljubno zamenjajo svoje žene in sestre ravno tako zamenjajo svoje soproge. To ni poligamija (mnogozenstvo) niti polijandrija (mnogomostvo), temveč svobodno spolno življenje v primitivni rodbinski organizaciji, iz katere so pa izključeni krvni bratje in sestre.

Prvotna zadruga je torej skupina hčere iz ene matere in se vleče od hčere do hčere; sinovi, ki si morajo iskati žene iz druge matere, spadajo k drugi dotične matere. Mati je vladar v taki organizaciji. Ona je polročila prve postavbe in vsi člani so se ji morali pokoriti. To je čisto naravno, kajti oče je v razmerah gori opisanega zakona nepoznan in ne pride v poštev. Vsi člani zadrug imajo ime po materi in vsi sorodniki spadajo v svojo organizacijo, imajo enako ime. Ta imena so šla od roda do roda in ko je iz zveze rodov nastalo ljudstvo ali narod, je navadno sprejel pradedno materinsko ime. Imena posameznikov so bila tedaj nepotrebna, kajti ljudje so se poznali po organizacijah in to je bilo dovolj. Edina postava, ki je takrat veljala, je bila, da si brat ne sme iskati žene v zadrugi svoje sestre.

Za primero vzemimo avstralske divjake, imenovane Kamilaroje, ki so še danes tako organizirani. To plemo je razdeljeno v štiri družinske organizacije. Moški se imenujejo po zadrugah Ipa, Kumba, Muri in Kabi, ženske pa Ipa, Buta, Mata in Kapeta. Vsi moški in ženske v zadrugi so si bratje in sestre, čeprav so iz več mater in vedel tega se ne smejo ženiti med seboj. Spolno razmerje je urejeno po sledečem navodilu: Kapota sme imeti moške v zadrugi Ipa in nobenega drugega; Mati sme imeti Kumba, Buta sme imeti Murija in Ipa Kujija. Posamezniki so tukaj izgubljeni. Cela moška organizacija je poročena s celo žensko organizacijo. Tukaj imamo torej najnižjo organizacijo, kakršne ni več nikjer drugje na svetu. Ko bomo govorili o ameriških Indijancih, bo čitatelju jasno, na kakvi veliki višini se bili indijanski barbari ob času njihovega odkritja nad današnjimi avstralskimi divjaki. S tem pa ni rečeno, da Indijanci niso imeli enake organizacije v davni preteklosti. Dokaz je sistem rodovinskih zadrug, ki se je pri vseh rodovih razvil iz enakih razmer.

Ker je zadruga — kakor že omenjeno — v tesni zvezi z družino, je razvoj zadrugnega življenja vedno vplival na družinsko organizacijo. Prvotna zadruga z materinskim pravom je živela skozi vso divjaško dobo in je segala do srednjega stadija barbarizma. Indijanski rodovi z nekaterimi izjemami so še imeli materinsko pravo, ko so jih našli. Ko so se zadrug razmnožile v številne bratovščine, rodove in zveze rodov in ko je — kar je glavno — pričela privatna lastnina igrati veliko vlogo, se je izvršila prva revolucionarna sprememba v rodovinski organizaciji. Materinsko pravo je bilo odpravljeno in na njegovo mesto je stopilo očetovsko pravo. Ta sprememba sicer še ni odpravila sistema stare družbe, ali pretresla ga je tako, da se je pričel majati. Zena, ki je stotisoletja stala na čelu komunistične zadrug, ki jo je ustvarila in katere je bila vodilni element v socijalni organizaciji, je bila pahnjena proč in na njeno mesto je stopil moški.

Bistvo spremembe je bilo v tem, da je črta sorodstva poslej šla po očetu namesto po materi. Dočim je prej žensko potomstvo gojove prednice tvorilo zadrugo, je poslej prišlo moško potomstvo; pod materinskim pravom so hčere ostale v zadrugi in sinovi so se morali umakniti v tuje zadrug, kjer so bivalo njihove žene; po očetovem pravu so pa sinovi ostali v zadrugi in hčere so morale iti v drugo organizacijo, v kateri so bili njihovi soprogi. Vsa stvar se je torej preobrnila.

S to spremembo je prišla nova oblika družine. Očetovsko pravo je položilo temelj sedanji monogamični družini, ki je pa prišla veliko pozneje. Pred njo je bila takozvana sindjamska družina, ki je poleg matere priznala tudi očeta (sindjasmos pomeni par). Ker je v zadrugi zavladal moški, je naravno, da so otroci morali vedeti, kdo je njihov oče. To je pa bilo mogoče le na ta način, da se je žena omejevala na enega moža in mož na eno ženo. To je bila prva kal sedanjega zakona. Ampak sindjamski zakon je dovolil možu in ženi, da se razideta, kadar se je jima poljubilo in spolno razmerje zunaj dvojice ni bilo izključeno.

Istčasno, ko je žena izgubila svoje pravo, je prišla še ena sprememba v starem sistemu. To je bilo dedno pravo. Poprej je vsa lastnina umrlega člana zadrug pripadala zadrugi. Rekli smo že, da je v zadrugi vladala popolna demokracija. Bil je primitivni komunizem. Vse življenske potrebščine so bile lastnina vseh. Zadruga je tudi imela svojega glavarja ali glavarko, ki je bila izvoljena od večine. Glavarji več zadrug so tvorili posvetovalni svet, ki je bil najprvotnejša vlada. Toda posamezni člani so posedovali svoje orožje, nakit in druge stvari in po njihovi smrti je vse to imele posameznike podedovati zadruga brez oziroma koliko otrok ali bližnjih sorodnikov je imel dotičnik. S padcem materinskega prava je padlo tudi to pravilo in poslej so imeli ožji sorodniki in končno samo otroci pravico vzeti zapuščino umrlega člana zadrug.

Omenjeni dve spremembi — ki sta se naravno najprej izvršili pri najbolj naprednih rodovih — sta bili prva radikalna poteza, ki je vodila do razsula starega sistema. Privatna lastnina je narasla in moške, ki so v boju osvojili bogat plen, so smatrali, da imajo edino oni pravico do plena. Iznajdbe so se množile in boj, kdo bo imel več koristi od iznajdb, je zampel izpadel v prid močnejšega moža.

Ampak stara demokracija v zadrugi še ni bila ubita. Zena je bila svobodna, da je lahko s svojim glasom odločevala in je pustila soproga, ki ji ni bil všeč, ter si poiskala drugega. Ali to ni trajalo dolgo. Zena je morala podležiti in tedaj je postala sužnja brez vsakih pravic. Sindjamski zakon se je prelevil v patrijarhalni, v katerem je bil moški absolutni gospodar v družini in smel si je vzeti več žen, ki so morale biti samo njegove. Te razmere se nam najbolj kažejo pri izraelskih očakih v starem testamtu in pri Grkih. Začetek civilizacije in politične države zaznamuje najbolj tiransko dobo v zgodovini človeštva, katere v bistvu še danes ni konec, čeprav so se nekolikokrat spremenile forme tiranstva.

Iz gornjih vrstic je razvidno, kakšna je razlika med sistemoma stare in sedanje družbe.

Resimirajmo: Stara družba je slonela na rodovinski organizaciji, katere organska enota je bila zadruga. Sedanja družba sloni na politični državi, katere organska enota je občina.

Sistem rodovinske organizacije je bil splošen pri vseh narodih v dobi barbarizma in nekaj časa v civilizaciji. Nahaja se še danes pri barbarskih narodih. Ostanke te organizacije vidimo tudi pri Albancih na Balkanu.

Njen sestav je sledeči: Zadruga krvnih sorodnikov z materinskim in končno z očetovskim pravom in skupnim imenom; bratovščina več sorodnih zadrug, ki se združijo v gotove namene; zveze bratovščin, ki govorijo eden dialekt, ali rod; zveza rodov, ki govorijo dialekte skupnega materinskega jezika.

Principi zadrugne organizacije so demokratični. V gospodarstvu je primitivni komunizem. Zadruga imajo svoje glavarje in zbere, ki tvorijo vlado.

Na ta način so bili organizirani ameriški Indijanci in vsi arijski rodovi v Evropi, Aziji in severnozgodnji Afriki predno so utemeljili politično državo.

Stari Grki so imeli zadruga z enim rodbinskim imenom, bratovščino (phatra) več zadrug, zvezo bratovščin ali rod, ki je govoril eno narečje. Krajevne razmere so jih pa prisilile, da so precej prešli v politično državo (štirje rodovi Atencev v Atiki in trije rodovi Dorijcev v Sparti) kot so mogli imeti zvezo rodov.

Latinski rodovi v sedanji Italiji so tudi imeli zadruga z enim rodbinskim imenom, bratovščino (curia) zadrug v svrhu verskih in vladnih funkcij, zvezo bratovščin (curiae) ali rod, ki je govoril eno narečje in končno zvezo rodov, ki so jo krtvili »populus romanus« (rimsko ljudstvo).

Stari Slovenci, predniki sedanjih slovenskih narodov, so bili tudi tako organizirani in sistem njihove zadrugne organizacije se je z malimi spremembami pomekel — posebno med Rusi, Srbi, Črnogorci in tudi med Hrvatmi — ohranil še stoletja potem, ko so že bili v politični državi. Knezi starih Slovencev, katerim zgodovinarji pomotoma nadevajo monarhistični blek — ravno tako govorijo zgodovinarji o grških in rimskih »kraljih« v starem veku, dasi ravno niso bili drugo kot izvoljeni vojaški glavarji, toda o tem več pozneje — so bili le od ljudstva izvoljeni vojni poglavarji rodovinskih organizacij.

Ravno to velja o Keltech, Galcih, Germanih, Indijcih, Assirih, Feničanih, Perzih, Egipčanih, Izraelcih dalje o Kitajcih itd. Pri kateremkoli narodu je mogoče slediti njegovo preteklost onkraj mejnika civilizacije in barbarski epohi najdemo dokaze o ekstsistenti zadrugne organizacije, nikjer pa ne najdemo države.

Cim bolj je rasla moč privatne lastnine, tem bolj se je drobil sistem zadrugne organizacije in demokracije.

Zadruga ameriških Indijancev.

V Ameriki ni bilo države niti nobene civilizacije, ko je bila odkrita. Našli pa so tukaj okrog 70 plemen, ki so govorila toliko različnih narečij. Za primero vzemimo plemo Iroquois, ki je živelo v sedanji državi New York in ki je imelo zvezo petih rodov. Rodovi so se imenovali po živalih kot n. primer »Volk«, »Medved«, »Zelva«, »Srna«, »Kragulj« itd.

Irokvška zadruga je izvolila po dva glavarja. Prvi je zastopal zadrugo v mirnem času, drugi je pa vodil moške v boj. Glavarje so volili moški in ženske in izvoljen je bil do smrti, toda zadruga ga je lahko odstavila, ako ni vršil svoje dolžnosti.

Član zadrug ne sme iskati žene v svoji zadrugi in kršitev tega pravila je bila strogo kaznovana. Lastnina umrlega člana je pripadala njegovim sorodnikom v zadrugi. Člani so bili dolžni pomagati drug drugemu v obrambi zadrug in pri maščevanju za storjeno krivico. Pri Indijancih je veljalo načelo: Škoda enega člana je škoda vse zadrug. Kakor pri vseh barbarskih, je bila tudi pri njih globoko vkoreninjena krvna osveta. Ako je tujec ubil koga iz zadrug, tedaj so vsi zadrugniki prisegli krvno maščevanje. Najprej so poskusili z mirnim pobojanjem. Zadruga ubijalca je navadno ponudila odkodnino za ubitega v čimuribodi; če je zadruga umorjenega sprejela odkodnino, je bila stvar poravnana. Ako pa ni hotela sprejeti, tedaj so lovili morilca toliko časa dokler so ga ujeli in ubili. S tem je bila stvar končana in ubijalecva zadruga se ni smela pritožiti.

Zadruga je imela pravico vzeti tučja v svojo organizacijo in mu dati svoje ime. Taki tučji so bili vojni ujetniki, ki niso bili ubiti. Ko je bil tujec sprejet v zadrugo, je dobil vse pravice kot ostali člani. Sprejemanje tučjev v zadrugo se je vršilo z velikimi svečanostmi verskega značaja in ob takih priložih je kak član vzel tučja za svojega brata ali za sestro, če je bila ženska. Večkrat se je zgodilo, da so zadrug, ki so izgubile mnogo članov vsled bojev ali bolezni, sprejele kar celo krdele tučjev in s tem nadopolnile svoje vrste.

Irokvščani so imeli šest verskih praznikov v letu in glavarji zadrug so ob praznikih funkcionirali kot duhovniki; imenovali so se »čuvaji vere«. Zadruga je imela skupno pokopališče.

Lewis H. Morgan je opisal socijalne razmere v tipični indijanski zadrugi s sledečimi besedami: »Vsi člani irokvške zadrug so bili osebno svobodni in pripravljani braniti drug drugemu osebno svobodo. Bili so enakopravni. Njihovi glavarji si niso lastili nobenih posebnih privilegijev. Vsi so bili med seboj bratje in sestre. Enakost, bratstvo in svoboda — dasi jih niso nikdar razglašili — so bili kardinalni principi njihove zadrug. To je važno, kajti zadruga je bila socijalna in vladna enota njihove orga-

nizacije, temelj, na katerem je slonela vsa indijanska družina.

Ob času odkritja Amerike je v vseh indijanskih zadrugah že vladalo materinsko pravo, izvzemši pri bolj naprednih rodovih v Mehiki, kjer so se otroci že imenovali po očetu.

Soredne irokvške zadrug so bile združene v bratovščinah. Bratovščina je imela socijalne in verske svrhe, igre, zabave itd. Glavarji zadrug v bratovščini so imeli redna posvetovanja in kot taki so tvorili bratovski svet, ki je reševal prepire med zadrugami. Kadar je umrl glavar v bratovščini, je soredna bratovščina priredila pogreb.

Bratovščine vseh zadrug, katerih člani so govorili eno narečje, so tvorile rod. Pri Irokvščanih so bili navadno po štiri bratovščine v enem rodu. Vsak rod je imel posebno ime in skupno svetišče in ribiči poleg šotorskih naselbin. Rodovi so se že ločili po spremembah v jeziku in vsled tega so živeli vsak zase in med njimi je bil navadno širok pas praznega, nevtralnega teritorija, pravzaprav gozda. — (To se ujema s sličnimi »branki« ko so se nahajali med barbarskimi rodovi v Evropi. Med Galci in starimi Germani je bil tak »nevtralni gozd«, ravno tako med Germani in Slovenci, katerega so Slovenci imenovali »branič« in po katerem je sedanja nemška dežela Brandenburg dobila svoje ime.)

(Dalje prih.)

Osvoboditev proletarijata bo delo proletarijata samega!!!!

UTRINKI

Vse se godi po božji volji. Tako pravijo duhovniki. Zakaj tedaj ne spoznavajo, da mora biti po tej teoriji, tudi socializem po božji volji?

Za vsakega socialista morajo biti vedno merodajni interesi socializma. Če jih prav razume, se vjemajo z interesi človeštva in vsakega posameznika.

Cerkev je že marsikaj priznala, kar je včasih tajila in označevala za greh. Le malo potrpenja, priznala bo še več.

MALE VESTI

Volitve v Češkoslovensko narodno skupščino. Aprila meseca so se vršile volitve v češkoslovenski republikli. Izid volitev kaže, da je že skoraj danes večina češkoslovenskih državljanov v vrstah socialističnih strank, ki so dobile skupno 2.942.200 glasov, vse meščanske stranke skupaj pa 3.147.700 glasov, torej komaj za 205.500 več kot socialistične stranke.

Parlament sestoji iz ljudske zbornice in iz senata. V ljudsko zbornico more voliti vsak državljani brez razlike spola, ki je dovršil 21. leto in prebiva najmanj tri mesece v enem kraju. Cela država je razdeljena v 21 volilnih okrajev, ki volijo po številu prebivalstva gotovo število poslancev po proporc. V Pragi pride na 20.000 prebivalcev po en poslanec, drugod na 24—25 tisoč prebivalcev. Volilno pravico v senat ima vsak državljani, ki je dopolnil 26. leto, pasivno volilno pravico po letih, ki je dopolnil 45. leto. Češki socijalni demokrati in narodni socialisti tvorijo večino v češkem narodu, dobili so skupno 1.623.900 glasov, dočim so dobile ostale meščanske stranke skupno 1.623.800. Nemški socialisti so dobili 42% vseh nemških glasov. Zelo je presenetila velicina zveza socialistov na Slovaškem, kjer so dobili skupno 630.000 glasov. V celi državi so dobili 47,3% vseh glasov, meščani so jih dobili 52,8%. Klerikalci so dobili med Čehi 462.900 glasov, med Nemci 214.000, med Slovaki 240.000 in med Ogrji 135.000; skupaj torej 1.052.000 glasov. Oddanih pa je bilo skupaj 6.089.900 glasov. Agrarci so dobili 1.065.500 glasov, židje 69.600 in ostale meščanske stranke 990.300. Po narodnosti se razdele glasovi naslednje: Čehi 3.247.700, Nemci 1.690.600, Slovaki 977.000, Ogrji 135.000. V ljudski zbornici imajo socialistične stranke 136 poslancev, meščanske pa 145, med njimi klerikalci 49 in agrarci 40. V senatu imajo socialistične stranke 67 mest, meščani pa 72. Takšna je končna slika volitev v Češkoslovenski republikli, ki kaže o ogromnem naraščanju socialističnih idej; kljub temu, da so se vršile volitve v meščanski razredni državi, četudi še tako demokratično urejeni. V meščanski državi nikdar ne more zmagati korist in dobrobit širokih ljudskih plasti.

Stolp III. internacionale: Vlada ruskih sovjetov je sklenila zgraditi na čast III. internacionalni velik stolp, ki bo še višji od stolpa Eiffel v Parizu.

Mirovna pogajanja med Ukrafno in Georgijo. Rakovski, komisar za zunanje zadeve v ukrajinski sovjetski republikli, je pričel pogajanja z vlado v Georgiji v svrhu miru.

Svoboda v Ameriki. Predsednik združenih držav v Ameriki, dobroznani Wilson, je podpisal dekret tuje, ki so vpisani v anarhističnih organizacijah, po katerem se sme izobčiti iz njegove države vse Nemški železničarji za Rusijo. Na Nemškem so sklenili železničarji, da bodo preprečili z vsemi sredstvi prevoz vojnega materiala Poljski, ki se nahaja v vojni z Rusijo.

Velika poverjenjstva so odkrili v Italiji v Castel-franco, kjer posluje komisija, ki preiskuje uradovane oddelka notranjega ministrstva, ki mu je bila poverjena razdelitev blaga zaplenjenega na avstrijskih in nemških ladajah med italijanske begunce, ki so se vračali v osvobojene dežele.

Dognalo se je, da so si visoki dostojanstveniki prilastili po nepošten poti ogromnega blaga in tako obutno oškodovali državo in begunce. Večinoma se gre za hišno opravilo in obleko, ki je ginevala v ogromnih množinah iz tozadevnih državnih skladišč.

Poneverbe so se odkrile na pritisk v Trevizu izhajajočega socialističnega glasila »Il Lavoratore«. Preiskava se nadaljuje. Dosedaj je bilo aretiranih več visokih osebnosti, katerim se ne obeta nič dobrega, ker je ljudstvo silno razkačeno radi teh odkritij.

Nedvomno spada to med vojne posledice. Toda spada tudi v okvir one kapitalistične morale, ki ustvarja pogoje za vsake sorte nepoštenosti. Počasi se pride gotovo na dan še drugim takim nepoštenim dejanjem. Vojna in kapitalizem so jih ustvarjali in jih ustvarjajo še naprej. Ljudstvo je pa trpelo v jarkih.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Radovedneži: Da. Naš list »Delo« prične izhajati prav gotovo trikrat na teden počenši s prvim julijem. Naročeno za 3kratno izdajo in oglas objavimo v prihodnji številki. Zagotovimo vas že danes, da bomo objavljali tudi v bodoče članke poučne kakor sedaj in poleg tega še mnogo dobrih političnih člankov.

Tiskovni sklad: Da. Darovi za tiskovni sklad so nam dobrodošli. Le nabirajte!

Komunisti: Karl Marx je bil rojen v letu 1818. v Treviru in je umrl v letu 1883. v Londonu. »Kapital« je njegovo delo. Komunistični manifest sta spisala skupaj z Engelsom. Prvo delavko internacionalno je ustanovil Marx v Londonu.

Spartakovci: Spartakovci na Nemškem so pomenili ime po starem junaku sužnje Spartakusu. Spartakus je živel v letih 113 - 17 pr. Kr. Rodil se je v

Traciji. Najprej je služil kot vojak pri rimljanih od koder je desertiral. Bil je ujet in usuznjen. Kot sužnja so ga pripeljali v Kapuo. Tu je postal gladijator (borilec). V letih 73 pr. Kr. se mu je posrečilo uiti z raznimi drugimi tovariši. Ušli so kot sužnji in so se hoteli boriti za svobodo do smrti. Spočeta so pleni po Kampaniji, premagali so pretoria Clodia, konsole Zeltija in Sentulo. Število ubelih sužnjev je narasčalo od dne do dne in je doseglo število 70.000. Zdi se, da je imel namen iti čez alpe, osvoboditi svoje ljudi in jih poslati v rodne kraje. Toda velike povodnji vsled katerih je narasla reka Pad (lt. Po) so mu onemogočile, da bi izvršil svoj načrt. Prisiljen vrtniti se proti jugu je bil od vojnika Crasso napaden, obkoljen in ubit v krvavi bitki pri Silari. Stiril je smrt vredno velikega junaka in voditelja sužnjev.

Dopisnik Buzet: Zelo Vam bomo hvaležni ako nam pošljete svoj naslov, ker smo onega, ki ste ga nam poslali, izgubili.

Bovec: Ker je prišel dopis zelo kasno, smo primorani objaviti danes le nekaj. Ostalo v prihodnji številki.

F. G. Trat: Na vsa vprašanja odgovorimo v prihodnji številki.

Raznim dopisnikom: Ako dopisa ne objavimo, je znamenje, da ni bil za naš list. Naj se nam ne zamere, toda čutimo potrebo biti v tem oziru precej strogi.

Izdaja za socialistično zvezo v Julijski Benečiji in odgovarja za uredništvo IVAN REGENT

Tiska tiskarna »Lavoratore« v Trstu.

USNJE FRATELLI ROCCETTI Jesi (Ancona)

Velika zaloga odlikovane strojarnice

Pristno usnje, počasi strojeno, zajamčeno po kemiški preizkušnji kr. sedlarske šole. — Usnje belo in črno za sedlarje. — Jermenje. — Teleta bela. — Junice bele in črne. — Koze — Zaloge inozemskega in domačega usnja. — Teleta oskarja, črna in barvana. — Chevreaux. — Polu teleta boks. — Velika izbira vrhnjega usnja za čevlje. — Surovo usnje, inozemsko in domače. — Čevljarske potrebščine.

Preprodajalcem poseben popust. Podružnica v Trstu: Prodajalna na trgu Oberdan št. 1, nasproti kavarni Fabris. - Skladišče v ulici Ghega št. 17.

Društvena krčma pri Sv. Križu pri Trstu

toči izborno belo in črno domače vino in ima na razpolago vedno gorke in mrzle češki. Postrežba točna.

ŽIVEC VINKO, ČRNIČE

Trgovina z mešanim blagom

Toči najfinjše belo in črno vino ter vsakovrsne likerje na drobno in na debelo

Postrežba točna in cene zmerne. Priporoča se za obilen obisk

Prot. trg. tvrdka A. FERFOLJA

Veletrgovina z vinom žganimi pijačami in deželnimi pridelki

TRST - Ul. Torre bianca 22 TELEFON st. 18-07

Delavske zadrug za Trst, Istro in Furlanijo

vnkjizena družba z omejenim jamstvom

XVII. zadrugno leto — od 1. januarja do 31. decembra 1920 — XVII zadrugno leto.

Mesečni obračun razdeljeno blago:

v računski dobi	1920	1919
januar	Lir. 3.085,666/64	Kron. 2.334.591/39
februar	„ 3.389,435/—	„ 2.790,050/72
marc	„ 5.290,594/45	„ 3.180,201/18
april	„ 4.409,744/64	„ 2.396,523/99
	Lir 16.175,440/73	Kr. 10.701.367/28
		Lir 524.799/57
		Lir 524.799/57

Zadrugno gibanje: Vpisanih zadrugnikov 30. aprila 1920 30.106
„ 31. decembra 1919 24.007
Naraščaj v dveh mesecih 6.099

Hranilni oddelek: Stanje nulo 30. aprila 1920 Lir 6.176.053/74
„ 31. decembra 1919 4.968,497/27
Naraščaj v štirih mesecih Lir 1,207,556/47

Od 1. januarja do 30. aprila 1920 so bile izplačane podpore bolnim in za umrle zadrugnike Lir 21.466.—

Dokodki skladišča oblek: (če všteti v tabeli razdeljevanja blaga.)

Oddelek proizvajanja	Lir 719,653/26
„ manufakturni	„ 445,782/77
„ obuvala	„ 323,387/95
„ klobukov	„ 71,201/90
	Lir 1,560,025/88

TRST, dne 30. aprila 1920.

BRINJEVEC

prve vrste, 44 stopinj alkohola, kristalno čist, se prodaja v množini 8 lit. raje skupno a tudi na drobno. V drugem slučaju po 11 L liter, v prvem popust po dogovoru. Franko postaja Pazin.

BRATUOVIČ KAROL, Pazin (Istria)

Delavci! Naročajte in širite „DELO“. To je vaš list, list izkoriščanih in brezpravnih.

Kmetko delavska gospodarska zadruga v Dobravljah na Goriškem

Ima v zadrugni kleti več sto htl. najboljšega naravnega VINA po zmernih vsakdanjih cenah. Daje od 56 lit. naprej.

Osvoboditev proletarijata bo delo proletarijata samega!!!!

Čevljarska zadruga v Mirnu pri Gorici vpisana zadruga z om. zavezo

Čevlji domačega izdelka

iz tovarne Čevljarske zadrug v Mirnu pri Gorici se prodajajo:

v Gorici: zadrugna prodajalna v hiši centralne posojilnice — Corso Giuseppe Verdi št. 32.

v Trstu: zadrugna prodajalna v ul. dei Rettori št. 1.

v Vipavi: trgovina S. Beltram.

Blago se pošilja tudi naravnost iz tovarne v Mirnu pri Gorici in sicer na drobno in na debelo. Ceniki se pošiljajo na zahtevo vsakomur.